

LETO XI Številka 11

Jesenice, 21. marca 1969

ŽELEZAR — GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA ŽELEZARNE JESENICE

— Uréja redakcijski odbor — Glavni in odgovorni urednik Joža Vari — Rokopisov in fotografij ne vračamo — Naslov: Uredništvo »Železarnja« Železarna Jesenice. Telefon int. uredništvo 483, administracija 484 — Tisk CP »Gorenjski tisk«

ŽELEZAR

35. seja upravnega odbora

Bolj optimistični izgledi za saniranje sedanjega stanja v podjetju

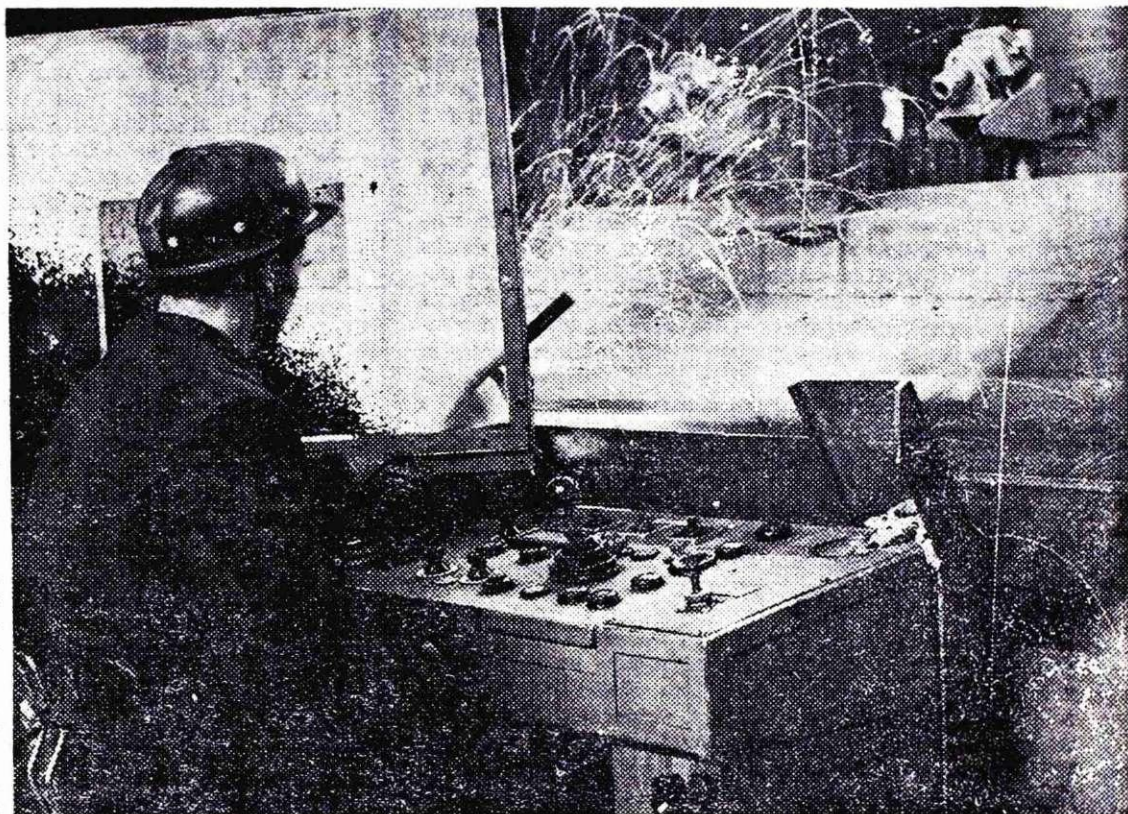
V četrtek 13. marca, je predsednik upravnega odbora sklical 35. sejo upravnega odbora, na kateri so obravnavali poročilo direktorja Železarne o tem, kako so izvršeni sklepi prejšnje seje upravnega odbora, o poročilu direktorja za proizvodnjo, o doseženih rezultatih proizvodnje v I. dekadi marca, o poročilu direktorja Železarne o predlogu sanacijskega programa zunanjih vplivov na sedanj položaj Železarne in ob koncu reševali še tekoča vprašanja in prošnje.

Proizvodni rezultati v I. dekadi marca so bili zadovoljivi, saj je tako skupna proizvodnja kot blagovna proizvodnja izpolnjena z več kot 100%. Glede na asortiment proizvodnje pa je pričakovati tudi ugoden finančni rezultat oziroma visoko povprečno prodajno ceno.

S predlogom sanacijskega programa zunanjih vplivov so se v celoti strinjali. Glede na pripravljenost in odgovornost, s kakršno so odgovorni organi za reševanje zunanjih vplivov pristopili k sanacijskemu programu, so ugotovili, da sedaj lahko bolj optimistično pričakujemo sa-

niranje gospodarskega položaja črne metalurgije in naše Železarne v tem sklopu. Vendar so sklenili, da bodo uspehi popolni le, če bomo rešili tudi vse naše notranje vzroke in če bomo delali še boljše, kot smo jo zastavili v teh prvih mesecih letošnjega leta.

Med tekočimi vprašanji so odobrili dve službeni potovanja v inozemstvo, imenovani so komisijo za sestavo volilnega imenika za volitve odbornikov v zbor delovnih skupnosti skupščine občine Jesenice ter rešili še nekaj vprašanj in prošenj.

Brušenje gredic za valjarno žice na Bel

21. seja občinske skupščine

Naš železar je politično zrel, saj kljub negotovosti dosega vedno boljše rezultate

V ponedeljek, 17. marca, je bila 21. skupna seja obeh zborov Skupščine občine Jesenice. K dnevnemu redu so ob začetku seje dodali še dve točki, tako da je celotna razprava trajala kar pet ur. Odborniki so razpravljali o letnem poročilu službe družbenega knjigovodstva podružnice Kranj in ekspoziture Jesenice, o sanacijskem načrtu železarne Jesenice, o predlogu proračuna občine in programu komunalnih del za letošnje leto, o razporedu zborov volivcev in zborov delovnih ljudi na območju občine ter o odloku o datumih volitev odbornikov, ki jih volijo kmetje.

SDK vzorno opravila delo

V prvi točki dnevnega reda so odborniki poslušali poročilo službe družbenega knjigovodstva, kot ga vsako leto podaja posamezni skupščini. Služba je v letu 1968 usmerila svojo temeljno aktivnost na izvajanje nalog gospodarske in družbene reforme, pri čemer je bila dejavnost službe po obsegu in kvaliteti dosti večja kot prejšnja leta. Zelo se je povečal promet v ekspozituri Jesenice in to zaradi neurejenih finančnih poslov, predvsem npr. zaradi številnih sodnih izvršb. Iz poročila je razvidno, da so bili razen negativnih rezultatov Železarne, doseženi v pre-

teklem letu v naši občini kar dobri finančni rezultati.

Na seji je bilo poudarjeno, da bo letos dosti bolj odvisno tudi od službe družbenega knjigovodstva, ali bomo izpolnili skromen proračun občine, ali bo kontrola povsod hitra in učinkovita. Poostri- ti bo treba kontrolo pri trgovskih podjetjih, ki imajo v občini le svoje poslovalnice (npr. Vinotoč itd.). Tržna in druge inšpekcije skupaj s SDK bodo morale kontrolirati kako se plačujejo prispevki od osebnih dohodkov, uvesti učinkovitejšo kontrolo nad zasebnimi obrtniki, preganjati šušmarstvo in druge nepravilnosti. Za službo naj bo odločilen promet, ne pa število žiro računov, po kate-

rih sedaj določajo, ali je podružnica ali pa ekspozitura.

Kot hlapec Jernej išče železar ob 100-letnici pravico

V drugi točki dnevnega reda so odborniki obravnavali sanacijski načrt Železarne, ki sicer obsega čez 60 strani materiala. O načrtu za pokritje izgube v Železarni sta govorila inž. Ivo Arzenšek in mag. inž. Peter Kunc ter predsednik sveta za finance Franc Tepina. Kratkoročne naloge sanacijskega programa vsebujejo v glavnem ukrepe, ki bi jih bilo treba čimprej narediti, če hočemo zagotoviti normalnejše pogoje poslovanja v Železarni. V programu so navedeni ukrepi, ki jih je treba še narediti v sami Železarni, navedene so olajšave do skupščine občine, ki so bile že sprejete in končno je navedeno tudi, kaj naj bi k programu prispevala republika in zveza. Dolgoročne naloge so samo nakazane in sicer (nadaljevanje na 11. strani)

Razgovor z vršilcem dolžnosti direktorja proizvodnje v Železarni

Čim več kvalitetne proizvodnje ob najnižjih možnih stroških

V štirih zadnjih številkah Železarnja smo objavili razgovore z obratovodji JEKLOVLEKA, HLADNE VALJARNE, ŽICARNE, ELEKTRODNEGA ODDELKA IN ŽEBLJARNE. Te obrate smo vzeli v ospredje, ker imajo s svojimi proizvodnimi rezultati velik vpliv na poslovni oziroma finančni uspeh Železarne. Ker se v odgovorih nekateri problemi ponavljajo in ker je v navedenih obratih iznešenih nekaj problemov, ki zahtevajo širše intervencije oziroma posegov in ukrepov uprave podjetja, smo prosili vršilca dolžnosti direktorja proizvodnje inž. Avgusta KARBA za nekaj odgovorov.

VPRAŠANJE: V vseh navedenih obratih smo predvsem v lanskem letu, v posameznih pa tudi letos, na osnovi razgovorov ugotovili večkrat prisoten problem pomanjkanje in neustrezno kvaliteto vložka. V nekaterih primerih (jeklovlek) se je dobava vložka izboljšala, medtem ko so pri ostalih obratih v tem oziru še vedno določene težave. Kaj bi v tej smeri morali ukreniti, da se zagotovi redna dobava in kvaliteta vložka tako domačega kot kup-

ljenega, od česar tudi zavisi- jo proizvodni in finančni rezultati v teh obratih?

ODGOVOR: Pri odgovoru na to vprašanje je treba nekoliko osvetliti celotno situacijo z vložkom v naši Železarni.

Planske naloge proizvodnih obratov so letos glede na znane težave, v katere je zašla naša Železarna, zelo zaostrene. Po svojih najboljših močeh skušamo napraviti vse tisto, (nadaljevanje na 2. strani)

Delaj varno in zbrano in vrnil se boš nepoškodovan domov!

Železarna ni samo proizvodna celica ampak tudi socialna celota

Prihodnji četrtek in petek se bodo v slovenski metropoli sestali delegati, predstavniki kulturnega življenja posameznih občin na V. kongresu Zveze kulturno prosvetnih organizacij Slovenije. Od ljubljanskega delovnega dogovora kreatorjev in animatorjev kulturne politike in bodočega snovanja na tem družbenem področju v Sloveniji, pričakujemo pomembne premike tako v širino, kakor v kvaliteto. To toliko bolj, ker vedno bolj spoznavamo, da je kultura bistvena predpostavka socialistične humane podobe naše družbe, bistvena predpostavka za nadaljnji razvoj samoupravljanja in boljšega gospodarjenja nasploh. Te ugotovitve niso več samo alternativa današnjega časa, temveč nujna in neizogibna resnica, ki jo vedno bolj spoznavamo na vseh področjih družbenega dela.

Ce smo še včeraj kulturo pojmovali kot ozko razredno terminirano dejavnost, potem moramo danes sprito sedanjega družbenega razvoja in družbenih potreb govoriti o kulturi kot delom skupnega družbenega dela, ki se reproducira skupaj z drugimi elementi proizvodnje. Ko danes govorimo o integracijskih procesih, običajno to zožujemo na materialno proizvodnjo, čeprav po vseh družbenih zakonitostih pojem integracije obsega tako materialno, kakor duhovno proizvodnjo. Ali si lahko še zamišljamo napredek v materialni proizvodnji, v uvajanju sodobne tehnologije in avtomatizacije, znanstveno raziskovalnem delu, v višji delovni kulturi, pri humanih odnosih pri delu in delovnih razmerjih, višji stopnji in humanem značaju nadaljnega razvoja samoupravnih odnosov, brez integracijskih procesov na področju materialne in duhovne kulture in brez pojmovanja kulture v najširšem smislu besede. Običajno, ko govorimo o kulturi, zožujemo ta pojem na nekaj klasičnih kulturnih dejavnosti v ožjem smislu besede. Pred seboj imamo dramsko dejavnost, vokalno-instrumentalno dejavnost in morda še knjižničarstvo, kar nedvomno sodi v pojem kulture v ožjem pomenu besede. Ta pojem pa danes postaja sestavni del procesa osvoboditve dela oziroma razvoja vsestranske kulturne osebnosti in zato dobiva tudi mnogo širši značaj. Širša pomembnost kulture pomeni ustvarjalnost pri delu, pomeni delovno kulturo, estetsko oblikovanje proizvodov, estetično in etiko v načinu življenja, duhovnost v celovitim življenju človeka — proizvajalca.

Vsi ti kvalitetni in kvantitetni premiki v pojmovanju kulture kot elementa skupnega družbenega dela pa morajo vrteti tudi v našo zavest. Še tako precizno izdelani sanacijski in razvojni programi Železarne bodo dali le začasne rezultate, če ne bomo v te programe vključevali tudi na podlagi samoupravnih dogovorov izoblikovane programe kulturnega dela v podjetju v širšem smislu besede. Pri tem mislim tako na znanstveno raziskovalno delo v podjetju, na program trajnega izobraževanja in izpopolnjevanja že zaposlenih delavcev, na štipendijsko politiko in politiko kadrovanja, na varstveno zdravstveno kulturo itd., kot na ostala kulturna prizadevanja, ki morajo zasledovati višjo stopnjo kulture v vsakodnevem življenju delovnih ljudi, višjo stopnjo stanovanjske kulture, kulture oblačenja, kulture obnašanja in medsebojnih odnosov, komunale kulture in drugo. Seveda je ob vsem tem iluzorno misliti, da bo delovna organizacija sama kos vsem tem nalogam, ki so edino jamstvo za razvoj višje stopnje samoupravljanja, za hitrejši razvoj ustvarjalnosti v materialni proizvodnji, uvajanja sodobne tehnologije in avtomatizacije. Ravno zato bodo razvojni programi morali vsebovati tudi izventovarske dejavnike (šole, ZIC, DU, Svobode in kulturna društva, gledališče, glasbeno šolo, knjižnico itd.), ki bodo pri uresničevanju teh programov na podlagi samoupravnih dogovorov sodelovali. Skladno s tem pa bo potrebno tudi na osnovi samoupravnih dogovorov odvajati del dohodka v te namene. V obratnem smislu pa bo Železarna morala mnogo bolj tverno sodelovati pri oblikovanju kulturne politike in kulturnih programov v občini. K temu nas vsak dan bolj silil dejstvo, da delovna organizacija ni samo proizvedna celica, marveč tudi socialna celota.

Pri uveljavljanju in realizaciji teh nalog ima izredno pomembno vlogo sindikalna organizacija, ker bo to področje vedno bolj postajalo tudi ogledalo organizacije same. Sindikat se bo moral zavestno zavzemati, da bo v vseh delovnih enotah imel dovolj animatorjev, organizatorjev in propagatorjev kulturnega življenja. Rezultati bodo odvisni od usposobljenosti kadrov v sindikalnih odborih, ki jih bo potrebno na posebnih seminarjih tudi usposabljalati za to, za hitrejši razvoj samoupravljanja in boljšega gospodarjenja, izredno pomembnega področja družbenega dela.

Čim več kvalitetne proizvodnje...

(nadaljevanje s 1. strani)

kar je za sanacijo Železarne z naše strani mogoče. Posebno še velja to za obrate, o katerih je govora v vašem vprašanju. Želimo namreč z večjo količino in zahtevnejšim ter s tem dražjim proizvodnim asortimentom znižati proizvodne stroške ter povečati poprečno prodajno ceno. Oboje pa bo moralo v svojem končnem učinku pozitivno vplivati na našo finančno situacijo.

S tem, da zahteva naš letošnji proizvodni plan več boljših in zahtevnejših izdelkov, pa pričenjamo borbo za ustrezen vložek že pri plavžu, martinarni in elektro jeklar-ni ter jo nadaljujemo v vročih valjarnah in končujemo pri finalnih obratih hladne predelave. Ker je količinski plan zelo napet, čutijo finalni obrati vse objektivne in subjektivne težave v predhodnih obratih kot pomanjkanje ustreznega vložka.

V januarju in februarju takoj martinarna kakor tudi elektro jeklar-na nista proizvedli toliko surovega jekla kot je predvideval plan. Vzroki so bili v glavnem objektivni (sneg, mraz, pomanjkanje in slaba kvaliteta mazuta, občasno slabša kvaliteta grodlja, ozka grla v elektro jeklar-ni in podobno), v manjši meri pa tudi subjektivni, kot posledica slabega dela. Poleg nižje proizvodnje pa je bilo tudi izpopolnjevanje proizvodnega asortimenta iz podobnih vzrokov slabše kot bi dejansko moralo biti. Vse to je imelo za posledico manj surovega jekla kot smo planirali, poleg tega pa tudi asortiment ni bil vedno takšen kot smo želeli. Vendar moram pripomniti, da so bile omenjene težave zaradi vremenskih razmer v teh dveh mesecih, prisotne tudi v prejšnjih letih.

Vzporedno z nižjo proizvodnjo v obeh jeklarnah pa je večina ostalih obratov prekorčila svojo planirano proizvodnjo tako v januarju in še bolj v februarju. Sicer smo lahko reševali situacijo s predelavo blumov in valjane žice, ki smo jih drugod nabavili v lanskem letu ter smo jih imeli v začetku letošnjega leta še na zalogi.

Tako se nam je v glavnem dogajalo, da smo imeli občasne težave v finalnih obratih predvsem s kvalitetnejšim vložkom. Vendar smo kljub temu dosegli v teh obratih oba prva meseca lepe uspehe tako v proizvodnji kot tudi v asortimentu.

Vendar je treba povedati, da se stanje v marcu popravlja. Situacija v obeh jeklarnah se je precej izboljšala in to tako količinsko kot tudi glede izpolnjevanja programa. Posebno paznjo posvečamo preskrbi s kvalitetnejšim vložkom, ki ima tudi višjo ceno (prokron jekla, dinamno, patentirana in elektrodna žica, legirana jekla in podobno). Zato lahko realno računamo, da bo preskrba z vložkom po asortimentu v bodoče boljša, čeprav bodo lahko še nastopile določene težave.

Pri tem moram omeniti predvsem čiščenje polproizvodov, ki je pri proizvodnji kvalitetnejših jekel nujno. Z brusilnimi stroji, ki obratujejo v valjarni Bela, imamo velike neprijetnosti, ker imajo zelo pogoste okvare. Naši vzdrževalci vlagajo pri popravilu veliko naporov, vendar so včasih nemočni zaradi pomanjkanja in slabe kvalitete nekaterih delov. Če se stanje ne bo popravilo, bomo lahko zašli v težave zaradi vložka, ki ga bomo sicer imeli, vendar ne bo očiščen in s tem pripravljen za nadaljnjo predelavo.

Vse zgoraj navedeno velja predvsem za žičarno in le v manjši meri za hladno valjarno ter elektroodni oddelek. V hladni valjarni smo imeli v začetku januarja težave zaradi pomanjkanja širokih vroče valjanih trakov, ki smo jih naročili od drugod in je dobava kasnila. Jeklovlek je, kot ste že sami navedli v vprašanju, z vložkom letos dobro preskrbljen.

Pri žebljarni pa se je situacija z vložkom prav v zadnjem času nekoliko poslabšala. Vzrok je v tem, ker smo predvideli, da bomo letos kupili del vlečene žice za potrebe tega obrata v podjetju Alipašin most. Naša žičarna ima prevelike obveze do kupcev, da bi lahko zagotovila tudi celotno preskrbo vlečene žice za ta ob-

rat. Pred kratkim pa so imeli v prej omenjenem podjetju določene težave in so zato dobave terminsko nekoliko kasnile. Vendar se situacija že izboljšuje in računamo, da bo v bodoče dobila žebljarna tiste količine žice, ki ji glede na njene letošnje planske naloge tudi pripadajo.

VPRAŠANJE: Obratovodje so v svojih odgovorih zelo kritično obravnavali tudi svoje notranje probleme, poleg kadrovske težave, tržišča idr. Povsod smo lahko razbrali, da se zelo prizadevajo za čimvečji izkoristek proizvodnih kapacitet ter razpoložljivega delovnega časa, kar potrjujejo tudi letos doseženi proizvodni rezultati. Zanimajo nas pa tudi vaša mnenja in zamisli, kaj bi v omenjenih obratih morali še narediti, da dosežejo letošnje planske obveznosti in seveda čim bolj ugodne prodajne cene.

ODGOVOR: Če bomo uspeli zagotoviti prej omenjenim obratom potreben vložek v planiranem asortimentu, potem ne dvomim, da bodo svoje planske zadolžitve v letošnjem letu tudi izpolnili. To kažejo rezultati prvih dveh mesecev, za katere lahko rečem, da so spodbudni. Prepričan sem, da se kolektivi teh obratov dobro zavedajo, da lahko s svojim dobrim delom mnogo pripomorejo k izboljšanju stanja v našem podjetju.

Vendar sem mnenja, da se lahko delo teh obratov še izboljša in to predvsem na kvalitetskem področju. Precej imamo še zamenjav kvalitete, ki so vedno posledica nepazljivosti zaposlenih bodisi v teh ali pa predhodnih obratih. Z večjo pozornostjo in vestnostjo pri delu bi lahko te zamenjave odpravili.

Tudi razne druge napake, ki vplivajo bodisi na kvaliteto proizvedenega materiala, ali pa na izplen, bo treba znižati na minimum. Če se bomo na vseh področjih maksimalno potrudili, bomo lahko dosegli naš cilj: proizvesti čim več kvalitetnega materiala ob najnižjih možnih stroških. S tem bomo pa tudi s svoje strani naredili največ, kar je mogoče za izboljšanje finančnega stanja naše Železarne.

Železarska tehnologija v prihodnjih desetih letih

V britanski strokovni železarski reviji The British Steel-maker je bil pred kratkim objavljen sestavek o predvidenem bodočem razvoju železarske tehnologije v prihodnjih desetih letih. Ker je napisan poljudno in obravnava tudi za našo Železarno zelo aktualno temo, smo mnenja, da bo zanimal tudi naše bralce. Zato ga objavljamo v nekoliko prirejenem in skrajšanem prevodu.

Predpostaviti bodoči razvoj

katršne koli industrijske veje predstavlja tudi za sorazmerno kratko obdobje desetih let določeno tveganje. Istočasno pa bodoče načrtovanje in obstoječe stanje to potrebo narekuje. Tveganje leži v nepredvidenem tehničnem razvoju, v obnašanju tržišča ter v ekonomskem uspehu ali neuspehu sicer dobrih tehničnih idej. Določene smer-nice tudi lahko dobimo z upoštevanjem napredka v

zadnjih desetih letih, doseženih rezultatov raziskav ter razvoja v različnih raziskovalnih ustanovah po vsem svetu.

Vse velike železarne uporabljajo danes proizvodne postopke, ki jih poznamo in ekonomsko uporabljamo v zadnjih desetih letih. Vendar so bili na nekaterih področjih doseženi izredni napredki tako v storilnosti agregatov,

Letos že čez 30 priznanj novatorjem

Na letošnji tretji ocenjevalni seji so člani komisije DS za ocenjevanje izboljševalnih predlogov na osnovi pravilno sestavljenih prijav in prikazov koristi in ugotovljenih ter potrjenih prihrankov ocenili pet v zadnjem času izvedenih in v proizvodnjo izročenih tehničnih izboljšav. Na osnovi ugotovitev pristojnih obratovodstev in ocene članov komisije je bilo avtorjem petih izboljšav izplačanih pet spodbudnih odškodnin in nagrad v skupni višini 2.400 N din.

Na letošnji tretji seji ocenjevalne komisije za oceno izboljševalnih predlogov je bil najbolje ocenjen in stimulatивно nagrajen izboljševalni predlog št. 1826 avtorjev VENCESLAVA LAPAJNE in LUDVIKA ČERNI, strojnih vzdrževalcev z Javornika, valjarne debele pločevine. Avtorja sta več let opazovala težaško in zamudno delo valjavcev in strojnih vzdrževalcev pri pravilnem nameščanju nastavne naprave za premik in regulacijo ter pravilno namestitve tlačnih vreten za regulacijo paralelnosti delovnih valjev. To delo je bilo do izboljšave, ki sta jo uvedla v obratovanje, teža-

ško, nevarno in zamudno in je povzročalo pogostne zastojne in izpade proizvodnje. Z izboljšavo sta odstranila težko in nevarno fizično delo pri regulaciji in skrajšala čas namestitve delovnih valjev. Na predlog in oceno obratovodstva strojno-vzdrževalnih obratov in obratovodstva valjarne 2400 je komisija priznala avtorjema enkratno skupno denarno odškodnino v višini tisoč novih dinarjev.

Avtor izboljševalnega predloga št. 1827 LUDVIK ČARNI, prvi ključavničar v valjarni 2400, je predelal in izboljšal izklopno in vklopno napravo za elastično sklopko nastavne naprave trio-

ogrodja v valjarni debele pločevine. Pred izboljšavo so bile v preklonih vilicah medeninaste blazine, ki so bile izpostavljene stalni izrabi in kvarom. Te medeninaste blazine je avtor zamenjal z valjčnimi ležaji. S to izboljšavo je avtor znatno zmanjšal čase strojnega vzdrževanja in preprečil zastojne, ki so povzročali izpade proizvodnje. Prizadevnemu strojnemu vzdrževalcu je komisija priznala enkratno odškodnino v višini 400 N din.

Ocenjen in nagrajen z enkratno odškodnino v višini 300 N dinarjev je bil tudi izboljševalni predlog št. 1828 avtorja JOŽETA AVGUŠTINA, metalizerja iz strojnih delavnic na Jesenicah, ki je usposobil metalizacijsko pištolo določeno za plin propan, da se z njo lahko metalizira tudi z acetilenom. Visoko kvalificirani metalizer je s svojo izboljšavo vložil izredno veliko mero prizadevnosti, strokovnega znanja in dolgoletnih izkušenj.

LEOPOLD GRELJA, dežurni ključavničar, strojni vzdrževalec v oddelku varilne žice, je s svojo odlično izvedeno tehnično izboljšavo št. 1829 izboljšal in poenostavil ter pocenil izdelavo ravnalnih čeljusti na vseh strojih za izdelavo varilnih elektrod. Do sedaj so v oddelku varilne žice izdelovali večje količine ravnalnih čeljusti iz jekla ali medenine. Avtor, vesten in prizadeven strojni vzdrževalec, pa je prišel na idejo, da bi se te ravnalne čeljusti izdelale mnogo hitreje in tudi ceneje iz posebnih sive litine. Nov izdelek v vsakem pogledu popolnoma ustreza potrebam ravnalnih strojev v oddelku varilne žice. Pri izdelavi skoraj popolnoma odpadejo vsa ročna dela, vzdržljivost novih ravnalnih čeljusti, izdelanih iz sive litine, pa je petkrat večja od dosedanjih jeklenih ali medeninastih. Na osnovi prikaznega in potrjenega prihranka pri izdelavi novih ravnalnih čeljusti je bila avtorju priznana enkratna stimulatívna odškodnina v višini 450 N din.

Minimalna spodbudna odškodnina je bila priznana (nadaljevanje na 10. strani)

Janez Kokalj umrl

Preteklo soboto so iz jeseniške bolnišnice sporočili, da je umrl naš sodelavec Janez Kokalj, ki se je hudo poškodoval v noči od 7. na 8. marec v martinarni.

Pri vlivljanju dveh vozbram je jeklo brizgnilo iz vlitice koki tako, da je obrizgalo Janeza Kokalja, ki je kontroliral delo. Kokalj je dobil opekline po spodnjem delu telesa. Začela mu je goreti obleka, na kar je zbežal po livnem podestu, kjer so ga sodelavci zadržali in ga pogasili. Imel je opekline na 20 do 25 % telesne površine (na obeh nogah in rokah), opekline pa so bile tretje, to je najhujše stopnje. Po enotedenskem zdravljenju je nepričakovano podlegel hudim poškodbam.

Pokojni Kokalj je zapustil ženo in štiriletno hčerko. V Železarni je bil zaposlen od leta 1950, ko je končal železarsko indu-

strijsko šolo. Najprej je bil topilniški pomočnik v martinarni, nato pomočnik pri peči in pet let kvalitetni kontrolor v OTK. Zatem je bil odrejen na delovno mesto vodje livne jame, od 1. maja 1968 dalje pa je bil delovodja prav tako v livni jami.

Kokaljeva nezgoda je bila tipično metalurška. Bil je zelo vesten pri delu, zato ga bodo njegovi sodelavci v martinarni še dolgo ohranili v legem spominu. Pretekli ponedeljek so ga pokopali na pokopališču na Breznici. Na zadnji poti ga je spremljalo veliko število njegovih sodelavcev, prijateljev in znancev, od pokojnika sta se poslovila obratovodja martinarne inž. Kalan ter Andrej Zalokar v imenu DS DE martinarne, saj je bil pokojni Kokalj v sedanji mandatni dobi tudi član samoupravnega organa.

— or

Obvestila kolektivu • Obvestila kolektivu Začetek šole za opismenjevanje

Akcija za odpravo nepismenosti v Železarni je prešla I. fazo svojega dela — to je preverjanje pismenosti. Zbrani so vsi podatki in določeni kandidati, ki ne izpolnjujejo zahtev pismenosti. Končane pa so tudi že priprave za izvedbo druge faze te akcije, to je organizacija šole za opismenjevanje.

V zvezi s tem obveščamo vse tiste, ki bodo te dni prejeli obvestilo o pričetku šole, sledeče:

Šola za opismenjevanje prične s poukom v ponedeljek — dne 24. marca 1969. Pouk bo dvakrat tedensko po 4 ure, organiziran pa bo tako, da se bo vsak lahko udeležil predavanja dopoldne ali popoldne istega dne in sicer v prostem času. Točen čas in kraj predavanja bo naveden na vabilu, ki ga bo vsak kandidat prejel pravočasno.

Vse tiste, ki bodo vabljeni v šolo za opismenjevanje, opozarjamo na sklep upravnega odbora železarne Jesenice z dne 29. 1. 1969, ki se glasi: »Delavcu, ki v enem letu ne bo dokazal pismenosti, je treba odpovedati delovno razmerje, ker ne izpolnjuje pogojev v zvezi z dolžnostmi delavcev po vprašanju varnosti pri delu«. Ta sklep bomo morali dosledno izvajati, zato priporočamo vsem prizadetim, da izkoristijo priloženost, ki jo daje Železarna z željo, da se vsi njeni člani opismenijo in to na stroške Železarne.

V interesu posameznika je, da obiskuje šolo točno po določenem urniku.

Pripominjamo še sledeče: obveznost opismenjevanja je določena za člane kolektiva v starosti do 45 let. Vabila pa bomo poslali tudi delavcem, starejšim nad 45 let, ki se lahko po želji prostovoljno vključijo v to šolo. Ti kandidati naj se prijavijo na kadrovskem sektorju — ref. za izobraževanje, kjer bodo dobili vsa potrebna navodila.

Želimo, da nam bo ponovni preizkus pismenosti, ki bo izveden po preteku enega leta, pokazal pozitivne rezultate s tem, da ne bo med člani kolektiva Železarne nobenega nepismenega delavca.

Dežurna služba v Železarni

SOBOTA, 22. 3., od 20. do 8. ure: inž. OSKAR KURNER, RO. NEDELJA, 23. 3., od 8. do 20. ure: MATEVŽ GLUHAR, jeklovlek.

NEDELJA, 23. 3., od 20. do 8. ure: inž. ALEKSANDER KAVČIČ, valjarna 1300.

PONEDELJEK, 24. 3., od 20. do 8. ure: inž. JOŽE STARC, elektro energija.

TOREK, 25. 3., od 20. do 8. ure: inž. BOŽO BARTELIJ, valjar na 2400.

SREDA, 26. 3., od 20. do 8. ure: PETER SEKLOČA, RTA.

ČETRTEK, 27. 3., od 20. do 8. ure: inž. JAKOB MEDJA, OTK.

PETEK, 28. 3., od 20. do 8. ure: inž. LEON MESARIČ, HVZ.

Dežurni ima sedež v pisarni tajništva tehničnega in proizvodnega direktorja, tel. 225 — ob odsotnosti kličite tel. 410.

Morebitne spremembe dežurnih so razvidne iz obvestil, ki jih vsako soboto objavimo na razglasnih deskah vseh vratarjev.

Tajništvo tehničnega in proizvodnega direktorja

Obvestila kolektivu • Obvestila kolektivu

ČESTITAMO!

Naš sodelavec na kadrovskem sektorju Tone VARL je uspešno opravil diplomsko na Višji šoli za organizacijo dela — oddelek za organizacijo dela v Kranju. Novemu inženirju organizacije dela iskreno čestitamo!

kakor tudi v kvaliteti proizvodov. Kot primer lahko navedemo izredno povečanje storilnosti plavžev, hitro razširitev uporabe kisikovih konvertorjev in vakuumskega ter kontinuirnega vlivljanja jekla. Poleg tega moramo omeniti še avtomatično kontrolo proizvodnje v valjarnah in nove zaščitne prevleke na železarskih proizvodih. Ali bo tako tudi v letu 1978 (članek je bil napisan ob koncu leta 1968), ali pa smo na pragu nove revolucije v železarski industriji?

SUROVINE

Zaenkrat še ni videti kakršnekoli možnosti za zame-

njavo železove rude kot osnovne surovine železarske industrije. K sreči na svetu ni pomanjkanja bogatih železovih rud (tako surovih kakor tudi v obliki koncentratov). V zadnjih desetih letih so odprli velike nove rudnike železove rude v Kanadi, Zahodni Afriki in Avstraliji. Poleg tega je še vrsta novih nahajališč, predvsem v Afriki, ki jih še ne izkoriščajo, ker že odprti rudniki zaenkrat zadostujejo. Brez dvoma bodo odkrili še nova kvaliteta nahajališča in jih pričeli izkoriščati takrat, ko bodo potrebe ustrezno narasle. Čeprav bodo nadaljevali tudi s pro-

izvodnjo bogatih koncentratov iz revnejših rud, je malo verjetno, da bo to proizvodnjo v prihodnjih desetih letih potrebno bistveno povečati. Možnosti za to sicer so. Tozadeven razvoj bo šel v smeri delne predelave rude v samem rudniku in sicer z obogatitvijo, peletiziranjem ali s predredukcijo. V kakšnem obsegu se bo ta proces razvijal, ni tehnološko, temveč ekonomsko vprašanje.

Vpliv starega železa, kot osnovne surovine za železarsko industrijo, se je nekoliko zmanjšal zaradi bistvenih sprememb pri preskrbi in

transportu železove rude. Kaže, da ne bo velikih sprememb pri preskrbovanju s starim železom in da bodo še vedno z ozirom na povpraševanje ter ponudbo nihanja pri njegovi ceni. V naši potrošniški družbi se tehnične dobrine tudi vedno hitreje izrabljajo in zastarajo. To se bo v železarski industriji izražalo na primer s postavitvijo novih naprav za predelavo starih avtomobilov v vložek v jeklarski peči. V zvezi s tem pa predstavlja vedno večji problem nečistost starega železa oziroma pomešanost z legirnimi elementi,

ki imajo negativen vpliv na nekatere vrste jekel (npr. jeklo za globoko vlečenje). Zato bo treba v tem pogledu vedno več kontrole in sortiranja pri zbiranju in pripravi starega železa. Lahko računamo tudi na uvedbo kemičnih procesov, ki bodo v daljnji bodočnosti (ne v prihodnjem desetletju) omogočili zanesljivo kontrolo primernih nezaželenih elementov.

Vedno večja uporaba legiranih vrst jekel bo imela za posledico povečanje potreb za legirnimi elementi kot sta npr. nikelj in krom.

(nadaljevanje)

Mladi o sebi, svojih problemih, nalogah in perspektivah

V delovni enoti strojnega vzdrževanja so začeli dobro

Kot v drugih delovnih enotah, tako so se tudi v enoti strojnega vzdrževanja mladinci soočili s problemom neorganiziranosti in nedelavnosti.

Do sedaj so se mladi izgovarjali na terensko razdrobljenost. Odkar obstoja enota strojnega vzdrževanja, aktiv zaradi številnih težav ni in ni mogel zaživeti. Odbor, katerega so izvolili na prvi konferenci celotnega aktiva, se je nekajkrat sestel, vendar brez uspeha. Počasi je aktivnost pojenjavala in skrb za aktiv je prenehala in navsezadnje so tudi odborniki aktiva popolnoma prenehali z delom. Delovne naloge posameznikov in obveznosti do delovnega mesta so velikokrat bile velika ovira pri delu.

Tako je bil predsednik aktiva primoran, da je na lastno pobudo sestavil nov odbor, brez predhodnega odobrenja mladincev in mladink. Tako je v pozivu, ki ga je poslal vsem mladincem, napisal tudi naslednje: »To sem storil z željo, da bi končno naš aktiv zaživel, se pokazal in dokazal, da obstoja in da hoče obstojati, kot del celotne mladinske organizacije v Železarni. Naša misel mora biti jasna — mladi v enoti moramo imeti svojo organizacijo, v kateri bomo reševali probleme — naše probleme, postavljali vprašanja, na katera želimo odgovore. Mi moramo biti enotni v svojem mladostnem poletu in svežih ustvarjalnih silah. Vso to silno energijo moramo združiti v eno z namenom, da se nam prizna mesto v Železarni — enakopravno z drugimi. Vključevati se moramo v vsakdanji utrip življenja v Železarni. V vsakdanjem tempu moramo obstajati — enotni v svojem hotenju. Apeliram na vse mladince strojnega vzdrževanja, da mi pri požitvi dela aktiva nesebično pomagajo, prav tako tudi novemu odboru.«

Torej predsednik tega aktiva se jasno zaveda svoje naloge in jo skuša z vsemi svojimi močmi tudi čimbolje izvesti.

Toda predsednik sam z odborom ne bo mogel nič opraviti. To je odvisno od vas, mladinke in mladinci, da z združenimi močmi pomagate pri delu aktiva. Samo tako bo organizacija res naša.

Odbor sam že pripravlja program dela, v katerem bo na prvem mestu ustanovitev kluba vzdrževalcev. Sicer bomo o tem klubu v tej rubriki še posebej in obširneje pisali, pa naj vendarle razložim osnovne naloge in pomembnost kluba vzdrževalcev.

V tem klubu naj bi se sestajali mladi vzdrževalci, sveže sile enote, strokovni kadri, ki bi lahko odgovarjali na razna vprašanja, v tem klubu (citiram predsednika): »bi se spoznavali in gradili enotno organizacijo, katera naj bi bila vsem v ponos, nad katero naj bi vsak sleherni mladinec enote bedel s svojo požrtvovalnostjo in tovarištvom — odlikami mladih ljudi.«

Pozivu, ki sem ga delno posredoval, je predsednik Marjan Drole priložil še anketne liste, ki jih dobe vsi mladinci in mladinke v Železarni. V anketi so vprašanja o zainteresiranosti mladih za ZM in o njihovi pripravljenosti za delo. Predsednik prosi vse mladince, da z vso resnostjo in zrelostjo izpolnijo anketne liste in jih pošljejo na personalo obratovodstva strojnega vzdrževanja. Lahko napišete tudi pripombe po svoji zreli presoji in poskušali jih bomo upoštevati.

Upam, da se bomo vsi zavzeli, da ne bo ostalo le pri besedah. Predsednik Drole je svoj apel zaključil takole: »Apel naj zaključim z željo, da bi aktiv čimprej zaživel, da bi vsi mladinci v enoti vedeli, kaj jih druži in kaj od tega lahko pričakujemo kot enakopravni člani enote, kot mladi samoupravljalci.«

Tovarišu Drolcu, novemu odboru in vsem mladincem želim, da bi našli ustrezno rešitev za to organizacijo aktiva in želim mnogo uspešnega dela.

Jamo

Čehi so me presenetili

Pred dobrim tednom smo srečali vsega nasmejanega, sodelavca Hasana Islamovića, zaposlenega v martinarni, starega 23 let. Letošnji zimski dopust je Hasan izkoristil tako, da se je odpravil z vlakom prek Avstrije v Čehoslovaško na obisk k prijateljem. V razgovoru mi je povedal nekaj vtisov, katere bom poskusil napisati.

»Priznati moram, da sem imel pred potovanjem nekoliko potovalne mrzlice, vendar je vse to minilo, ko sem se vsedel na vlak, ki je kakor običajno z zamudo odpeljal proti avstrijski meji. V kupeju je bilo nekaj Jeseničanov, ki so stalni potniki na relaciji Jesenice-Beljak. Čas vožnje skozi Avstrijo je hitro potekal in že sem moral pokazati potni list Čehom. Čarinske formalnosti so bile mimo. Izstopil sem na peron, večerilo se je, mrzaz je pritiskal vse huje, naslove prijateljev sem si zapomnil, vendar sem odšel v najbližji hotel, kjer sem prespal noč. Recepcioner je

ves navdušen, ko je izvedel, da sem iz Jugoslavije, začel govoriti z menoj zelo prijazno. Prejšnja uradna strogost je izginila, prijaznosti, katero sva zalila še z aperitivom, se imam zahvaliti, da sem se v hotelu počutil precej domače. Naslednje dopoldne sem obiskal prijatelje, sprejem je bil enkraten, prisrčen, odkrit. Spraševanja kar ni bilo konec, odgovarjal sem, vendar tudi spraševal sobesednike, kako so preživeli okupacijo lansko leto, kako gledajo na okupatorje in reči moram, da sedaj Slovaki in Čehi povejo naravnost tisto, kar mislijo, brez strahu, da Rusi niso preveč zaželeni na »počitnicah« na Češkoslovaškem.

Med zimskim dopustom sem si ogledal mesta Mikolovo, Brno in seveda, prestolnico — nepozabno staro Prago, katera me je navdušila, le na največjem trgu sem videl še sveže šopke rož na mestu, kjer se je študent filozofije iz protesta proti okupatorjem polil in zažgal in s tem opozoril Čeha in Slovake, naj ne klonijo, ampak še z večjimi napori dosežejo zastavljene cilje.

S kolegi sem obiskal srednjo šolo v Pragi in se spoznal z mladinci. Mladinska organizacija na gimnaziji je zelo homogena in nastopa enotno. Bil sem tudi na njihovem mladinskem plesu. Ravno tako imajo radi beat glasbo, kakor pri nas in ob njej se brezskrbno zabavajo.

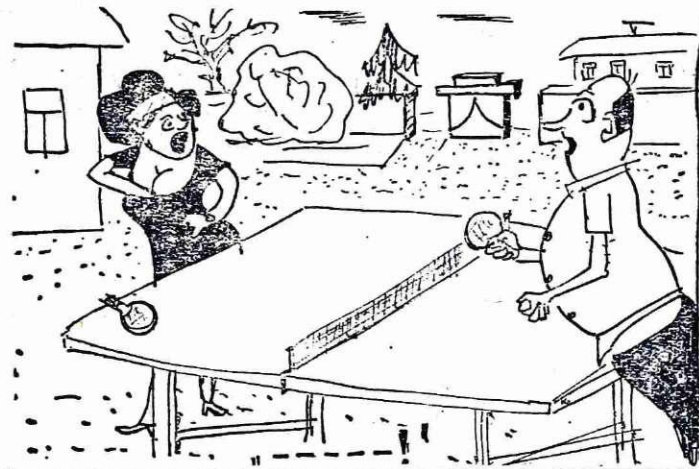
Prekmalu sem se moral posloviti od prijateljev in čeprav nerad, sesti na vlak, ki me je zopet odpeljal proti domovini.

Na poti proti domu sem poln lepih vtisov iz Češkoslovaške še in še razmišljal o tej izredni deželi in njihovi neizmerni gostoljubnosti in hvaležnosti.«

M. Kunšič

Rezervirano za smeh

V tistih lepih časih, ko smo še drgnili šolske klopi, se je v PIS v prvem letniku zgodil tale slučaj. Ko je profesorica za zemljepis prišla prvič v razred in dejala: sedite, se ji je zdelo, da v zadnji klopi nekdo še stoji in je rekla: »Vi, v zadnji klopi, bi se pa že lahko usedli!« »Saj že sedim,« je odgovoril dolgočaseni bas našega 2 metra in deset centimetrov »dolgega« sošolca.

Vedno več mladih zahaja v naš lep goraki svet

Pred 70 leti izpeljan vodovod iz Javorniškega rovta za javor-niški plavž

Letos, ko praznujemo 100-letnico železarne Jesenice, bo verjetno zanimalo naše bralce, kdaj in za kakšne namene je bil speljan vodovod iz Javorniškega Rovta do Javornika. Zato objavljamo dobesedni prepis izvornika, ki je pisan v nemščini in slovenščini in ki sta ga posredovala naša bralca Miha in Draga Hostnik.

RAZGLAS ŠTEV. 6412

S tukajšnjim vsled razsodb c. kr. deželne vlade v Ljubljani z dne 21. novembra 1898 št. 15088 in oziroma c. kr. ministerstva za poljedelstvo z dne 18. aprila 1899 št. 7159 pravokrepnim odlokom z dne 10. septembra 1898 št. 13146 dovolila se je kranjski obrtni družbi na Javorniku izpeljava vodovoda iz Javorniškega in Jezerniškega potoka pričenši pri jezu med parceli št. 597/379 in št. 604 oziroma na parceli št. 659 davčne občine Koroška Bela pri Jezerniškem potoku do plavža v Javorniku, ter se je dotičnim posestnikom svetla, čez kateri se imajo vodne cevi položiti, v kolikor se niso zasebnim potom z obrtno družbo poravnali, naložila dolžnost: trpeti dotična služnost proti odškodnini, ki se ima dodatno določiti.

Sedaj namerava obrtna družba določeno pot vodovoda v toliko deloma spremeniti, da bode peljala tudi po parceli številka 17, 248/21 267/3 davčne občine Javornik, last Janez Noč-a iz Javornika št. 16 in po parceli št. 269 davč. obč. Javornik, baje last Andrej Smoleja iz Koroške Bele, v zemljiški knjigi pa še vpisana kot del vlož. številka 1 last naselnikov vasi Javornik in Javorniški rovt, ter prosi za dotično privolenje in za določbo glede višočine odškodovanja za obrtni družbi pripoznane služnosti po zvedencih in sicer ne samo za služnosti na podlagi začetkom omenjene tukajšnje razsodbe temveč tudi iz razsodbe z dne 10. februarja 1890 št. 8730 z leta 1889, s katero se je dovolil vodovod pričenši na parceli št. 288/2 davčne občine Javornik.

Kjer je ta vodovod namenjen služiti novemu plavžu, prosi obrtna družba ob predlogi dotičnih natančnih črtitev za odobrenje zadevnega projekta.

Glasom tega nameravana je valjarnica na obrtni družbi v last pripadajočih parcelah št. 43/9, 45, 58/2, 54/1 in 57 davčne občine Javornik ter se bode gonilna moč dobivala po turbini, ki jo sili vodovod na-

Miloš Magolič

Od prazgodovinskega Ajdovskega gradca do moderne železarne

4. nadaljevanje

Na Jesenicah je bila breščanska plavžna peč s šestimi kladivi na Savi, ki je izdelala letno približno železa in jekla

3.000 centov

Druga talilna peč na Jesenicah z dvema kladivoma izdelala zaradi slabšega položaja deležnikov letno

600 centov

Na Javorniku pridobijo v breščanskem plavžu z dvema kladivoma letno

800 centov

V Radovni izdelajo z novo slovensko pečjo in kladivom

500 centov

V Bohinju so v majhni peči breščanskega tipa s tremi kladivi pridobili

1.200 centov

Na Stari Fužini, kjer je bila zgrajena nova plavžna peč, ki pa ni več delala

800 centov

V Kolnici na Lipnici pridobijo v slovenski peči in kladivu

500 centov

V Kamni gorici dela slovenska peč in kladivo železo za žebjarje v letni količini

1.000 centov

V Kropi delujeta dva enaka plavža in kladivi ter predelajo vse železo v žeblje, letno

2.000 centov

V Železnikih sta dve boljši plavžni peči in kladivo ter predelajo vse železo v žeblje in podkve, letno

3.000 centov

V Hotavljah je slovenska peč in kladivo v kateri jeklo pridobivajo težko zaradi slabega položaja deležnikov

500 centov

V Zali, na Novem svetu pri Hotedršici in pri Vodica, so tri plavžne peči breščanskega tipa, ki izdelajo grodlja in železa letno preko

2.500 centov

V Idriji imajo plavžno peč in kladivo ter pridobivajo grodlja in železa

1.500 centov

V Kanomlji je le mala peč, ki trenutno ni imela nobenih rudnih zalog

V Bači pri Idriji je bila polovna peč breščanskega tipa z dvema kladivoma s produkcijo

1.000 centov

Pod Učko je bila mala peč, ki je izdelala surovega železa

750 centov

Na Krki so pridobljeno železo porabili in prodali na podeželju, letno

1.200 centov

Enako so tudi v tržiških pečeh in kladivih pridobili letno

500 centov

Po tem izkazu je vseh dvajset plavžev in fužin letno pridobilo 21.350 centov železa in jekla. Železniki in

Sava sta izkazovala takrat največjo zmogljivost, vsak po 3.000 centov grodlja letno.

~~~~~

daljevan po parcelah št. 19, 32, 33, 37, 38, 45 in 47 iste davč. obč. tudi last obrtne družbe.

Voda izpod turbine zliva naj se po rovu držoč pod parcelnim št. 45 in 43/1, davčne občine Javornik in pod občinski potom št. 494, davč. občine Javornik, nad državno cestnim mostom v Javorniku v Javorniški potok.

O tem se v smislu paragrafa 61 kranjskega vodnega zakona, tretjega poglavja obrtnega reda z dne 15. marca 1883 drž. zak. št. 39 in zadevnih predpisov Kranjskega stavbnega reda določiti komisijaska obravnava na dan torek 16 in slučajno tudi v sredo 17 maja t. l. vselej ob 1/2 10 uri dopoldne.

To se daje s tem z dostav-

kom na javno vednost, da se imajo pri tej obravnavi ugovori, ki se niso morda že poprej pisмено tuuradno podali, naznaniti, sicer bi se smatralo, da dotičniki dovoljujejo v namenjeno podjetje in v odstop ali obtežbo zemljiškega posestva k podvzetju potrebnega in razsodba bi se storila ne glede na poznejše ugovore, oziroma bi se privolilo zgraditi obrtno napravo v kolikor ne bi nasprotovali uradno dognani pomislili.

Črteži in popisi morejo se v navadnih uradnih urah uvideti tuuradno.

Komisija se snide pri gradu v Javorniku.

Radovljica, dne 27. aprila 1899 C. kr. okr. glavar

Podpis nečitljiv
H. M.

Pomen lesa v razvoju železarstva

Nahajamo se v letu 1969, to je v zelo pomembnem letu, še posebno zato, ker praznujemo 100-letnico naše Železarne. Namenil sem se, da napišem nekaj svojih spominov in spominov iz pripovedovanj naših očetov o pomenu rezanega lesa in lesnih izdelkov v preteklih letih primitivnega pridobivanja železa in v današnjem sodobnem železarstvu.

Znano nam je, da so v našem kotu Gorenjske kopali železovo rudo tudi pri Savskih jamah in jo vozili na Staro Savo, kjer je bil plavž. Dimnik in nekaj zidovja starega plavža stoji kot spomin še danes. Že takoj v začetku so morali imeti poleg rudarjev tudi gozdne delavce in oglarje. Sekali so les za podpiranje oboka v jamah, dalje bukovce cepanice za kuhanje oglja in butarice iz smrekovih vej za kurjenje plavža. Rudo, kamenje, oglje in butarice so vozili kmetje z volovsko vprego na Jesenice k plavžu na Stari Savi. Voz je bil na dveh kolesih, na njem pa je bil pritrdjen zaboj (truga) v velikosti 30 x 50 x 80 cm, ker po stari poti visoko nad Jesenicami prek hriba Pejce skozi sedanjino Murovo za Kosovo graščino zopet na navadno pot do Stare Save bi bil z večjim vozom na štirih kolesih prevoz nemogoč. Isto je bilo pozimi z enako velikostjo sank (»rtičev«). Za oglje, smrekove butarice in druga drva je bilo v bližini plavža skladišče in sicer štiri velike polzdane lope, katerim so rekli »kolperni«. Ena teh stoji še danes in jo uporabljamo za skladiščenje rezanega lesa.

Vzporedno z vedno večjo predelavo železove rude je rastla tudi potreba po okroglem in rezanem lesu. Takratna KID je kmalu kupila večja posestva s travniki in gozdovi v okolici Savskih jam, Javorniškem Rovtu, na sedanjem Spodnjem Plavžu, potem nad Hrušico t. i. »Stopstran« in skoraj vso Mežakljo, kar jo je v dolini Jesenic. Razume se, da so zaradi tako velikega posestva imeli tudi večje število goveje živine, konj in prašičev. Na prostoru sedajšnjih predelovalnih obratov, kjer je bil še pred nekaj leti velik vrt, so imeli celo mali zoološki vrt z nekaj medvedi in volkovi. Ker so bile gozdne površine velike, so imeli tudi svoja lovišča, svojega gozdarja in 10–12 gozdnih stalnih delavcev. Kmalu je bilo treba misliti na svojo lastno žago. Postavili so leseno žago samico takoj pri Savskih jamah, ob potoku Jesenica. Ob tem potoku od Savskih jam do Jesenic na Plavžu je bilo takrat skupaj okrog deset žag samic, ki so imele zraven še mline za mletje žita. Ker je bilo tudi v Javorniških Rovtih precej površin gozda, so postavili še tam tako leseno žago samico. Toda obrati takratne KID na Savi so se večali iz dneva v dan in s tem seveda tudi potrebe po rezanem lesu. Iz Stare Save so se obrati večali proti Javorniku in je bilo treba misliti tudi na žago nekje v bližini. Postavili so

žago samico na prostoru pri glavni pisarni, kjer je danes skladišče starega železa. Toda ta prostor je bil kmalu neprimeren, ker so začeli postavljati tam Martinove peči. Preselili so se na Staro Savo blizu nekdanjega Plavža in kupili sicer rabljen, toda takrat modernjši polnojarmenik (Galter) in ga uporabljali vse do leta 1928, ko so ga zamenjali in kupili na ljubljanskem velesejmu takrat najmodnejši polnojarmenik tvrdke »Estterer Baueren«, ki stoji še danes.

Začela se je, čeprav v Železarni, prava lesna industrija. Žaga je obratovala redno na eno izmeno, vsako leto od aprila do novembra pa celo na tri izmene. Letna skupna kapaciteta je morala biti 6 do 7 tisoč m³ okroglega lesa, kar je 5–6 tisoč m³ rezanega lesa. Poleg tega je bilo treba večje količine rezanega lesa listavcev nabavljati še iz drugih lesnih podjetij. Največ, skoraj 50 % tega rezanega lesa se je porabilo že takrat za razno embalažo. Žičnike so sicer nekaj let adjustirali tudi v jutaste vreče, toda kmalu se je preusmerilo vse v leseno embalažo, to je največ v zaboje, katerih kapaciteta je bila v svoji lastni zabojarni do 600 kosov garnitur na eno izmeno v 8 urah, kar je bilo za tiste čase zelo veliko. Dalje je 20 % tega rezanega lesa porabila modelna mizarna, katera je za razne odlitke v livarni izdelala letno nešteto raznih modelov in nekaj let po prvi svetovni vojni celo modele za zvonove. Ostalih 30 % rezanega lesa pa je bilo porabljenega za vzdrževanje.

Začela se je druga svetovna vojna, porušeni so bili predori in mostovi. Prvi je bil zopet na vrsti les za obnovo, ki so ga v glavnem jemali iz skladišča KID. Tako so vsa štiri leta vojne šle velike količine lesa iz Železarne tudi za razna zunanja dela. Vojne je bilo konec in spet je les zaigral glavno vlogo pri obnovi porušeneh Jesenic in okolice. Velike količine lesa je morala zopet odstopiti naša Železarna. Po vojni so bila vsa posestva in gozdovi bivše KID razdeljene tam, kamor spadajo. Okrogli les za predelavo na svoji lastni žagi pa je bilo treba dobavljati od Gozdnega gospodarstva in kmetijskih zadrug vse do leta 1963, ko je bila končno ustavljena lastna predelava iz okroglega lesa. Od tega leta dalje pa se nabavlja ves rezan in okrogel gradbeni les od raznih podjetij po Sloveniji.

Nepopolne so spremembe v tem 100-letnem obdobju naše Železarne, toda les je bil vedno prvi spremljevalec vsa ta leta, kakor tudi v bo-

doče pri vseh novogradnjah in neposredni proizvodnji. V veliki meri je les že marsikje odpadel, ker ga razne plastične snovi in drugi materiali izpodrivajo, toda številke prometa iz predvojnih let so v skupnem precej večje. Spremenil se je od preteklih let način porabe. Prišel je na vrsto sodobni paletni sistem, ki je v glavnem povezan z rezanim lesom.

Današnja letna poraba vseh lesenih artiklov v Železarni izgleda v kubičnih metrih takole: rezanega lesa okrog 2500 m³, okroglega lesa okrog 100 m³, bukovih drv cepanic okrog 1000 m³ in žamane okrog 450 m³. Dalje raznih lesnih garnitur za zaboje in palete, ki niso vštete v že omenjene količine rezanega lesa, je okrog 850 m³ in še rezan in okrogli les, ki ga uporabljajo pri raznih delih ruja podjetja, znese okrog 250 m³. Končna številka vseh lesenih artiklov je tako čez 5000 m³, za kar je treba 7000 m³ hlodovine.

Zanimivo je, da je potrebna hlodovina za predelavo še približno ista kot pred 30 leti, ko smo še izkoriščali svoje lastne gozdove. Železarna je bila najmanj petkrat manjša. To je zaradi tega, ker lesa takrat ni šlo toliko neposredno za produkcijo kot danes. Vsa gradnja je bila vezana bolj na les in če prištejemo v tistih časih še okrog 120 raznih stanovanjskih hiš in gospodarskih poslopij, last Železarne, so bile tudi takrat omenjene količine za vse to vzdrževanje razumljive. K tem količinam lesa iz preteklih let pa moramo prišteti letno še okrog 12.000 m³ bukovih cepljenih drv, ki so jih dobivali delavci Železarne za kurjavo po 60 dinarjev za prostorninski meter.

Danes obstoja od tega še lesno skladišče z okrog 600 do 700 m³ stalne zaloge vseh artiklov lesa, kar zadošča za vse potrebe nemotenega obratovanja naše Železarne.

Anton Žerjav

Železarski globus

ZAMBIJA — Družba SNAM Progetti, ki pripada znani italijanski državni petrolejski družbi ENI, je projektirala in zgradila za Zambijo 1.700 km dolgi cevovod za transportiranje naftnih proizvodov. Ta cevovod povezuje mesto Ndola v Zambiji z glavnim mestom Tanzanije Dar es Salaamom in bo omogočil letni transport do 650.000 ton naftnih proizvodov. Pri njegovih gradnji, ki je trajala samo 13 mesecev, so porabili 45.000 ton jeklenih cevi. Za transport materiala so imeli na razpolago skupno 500 kamionov, dve letali in dva helikopterja. Pri delu je sodelovalo tisoč domačih delavcev in 200 italijanskih strokovnjakov.

Jože Rozman

40let mesta Jesenice

Poleg drugih zgodovinsko važnih obletnic (50-letnica KPJ in SKOJ, 50-letnica socialističnih sindikatov in 100-letnica železarne Jesenice) praznujejo Jesenice letos še zelo pomemben jubilej in sicer 40-letnico mesta Jesenice.

Ob naglem vzponu obratov težke železarske industrije, ki mu je sledilo tudi povečanje prebivalstva, je takratna oblast izdala ukaz, s katerim je trg Jesenice proglasila za mesto (glej Uradni list ljubljanske in mariborske oblasti št. 39 z dne 13. aprila 1929). Ob popisu prebivalstva iz leta 1931, po podatkih, s katerimi razpolagamo, so v območje jeseniške občine spadali naslednji kraji:

Hrušica	888 prebivalcev
Planina	
pod Golico	298 prebivalcev
Plavški rovt	100 prebivalcev
Jesenice	
s Savo	8.184 prebivalcev
Skupaj	9470 prebivalcev

(Glej krajevni leksikon Slovenije iz leta 1968, str. 111)

Jesenice so bile v tem času že važno industrijsko središče s sicer precej zastarelimi industrijskimi objekti in stroji. Poleg tega so bile Jesenice tudi važno železniško križišče, saj so železni konji prevažali potnike in blago na vse štiri strani in sicer proti Ljubljani, Trbižu, Trstu in proti Avstriji. Jesenice so tako postale ne samo važen in pomem-

ben faktor v metalurški in predelovalni industriji, marveč tudi vhodna vrata inozemskemu turizmu, seveda pa izhodišče tudi domačemu. Jesenice so namreč idealno izhodišče v naš čudoviti gorski in planinski svet, katerega lepote tako v Karavankah kakor Triglavskem pogorju so znane daleč v svetu.

Kronist je v leksikonu Dravske banovine leta 1937 o naši železarski industriji zapisal naslednje: »Kranjska industrijska družba Jesenice, sedež v Ljubljani, ravnanje na Jesenicah, tovarniški obrati na Jesenicah in na Javorniku. Kranjska industrijska družba (KID) je največje in najmodernejšo urejeno železarsko podjetje v Jugoslaviji in na Balkanu. Družba je bila ustanovljena leta 1869 v Ljubljani kot delniška družba. V prvem času se je njeno delovanje omejevalo le na parni mlin, ki ga je družba imela v Ljubljani, ki pa je bil kasneje opuščen. V letu 1870/71 je družba svoje delovanje razširila na Gorenjsko, kjer je pridobila razne starejše, že dolgo obstoječe male železar-

ske obrate. V teku dveh, treh desetletij je družba vse delo združila v obratih na Savi v jeseniški občini ter v obratih na Javorniku v občini Koroška Bela. V obeh krajih dobivajo obrati polagoma značaj velikih tovarn.«

Železarstvo na Gorenjskem šega tisoč let nazaj, ker so naši predniki, seveda večinoma tujci, talili železovo rudo in iz nje pridobivali za takratne čase najbolj iskano in kvaliteto železo v Evropi. Seveda je bila ta dejavnost zelo raztresena, pred sto leti so jo začeli združevati. Tako so iz Bohinje prenesli poslednje obrate na Jesenice, kjer se je razvila topilniška obrt v veliko industrijsko podjetje.

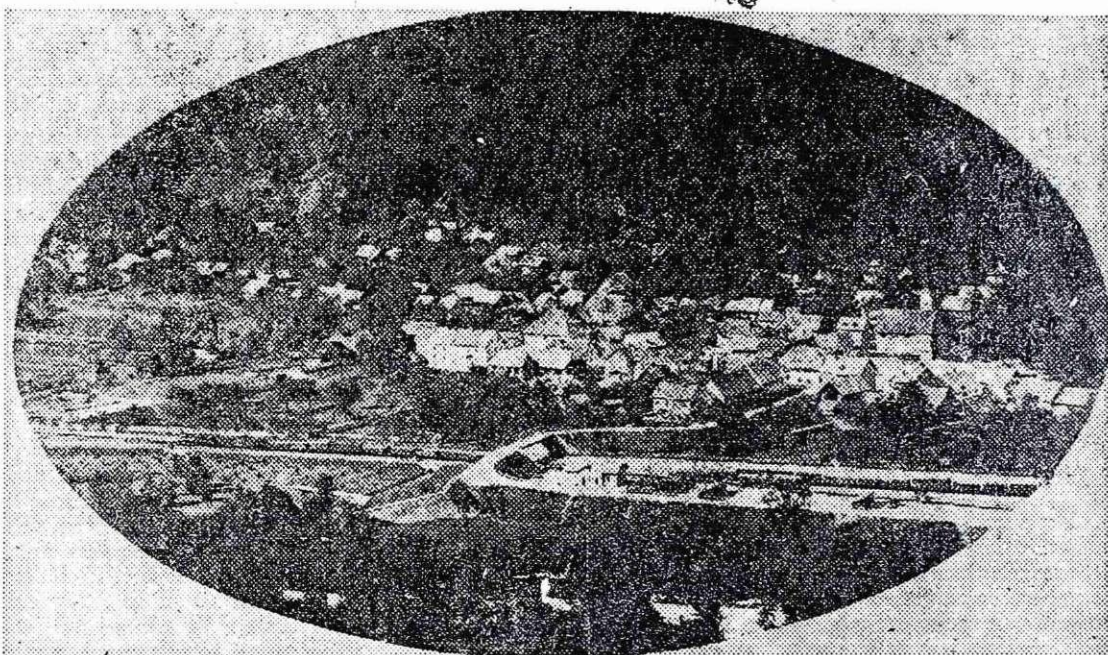
Po prvi svetovni vojni so za Jesenice nastopili precej težki časi. Lastniki bivše KID so bili Italijani. Ker so dobili nove večje obrate te vrste v Škedenju pri Trstu in je Primorska s Trstom pripadla Italiji, le-ti niso bili zainteresirani za razvoj jeseniških obratov. Prav v tem času, ko

kulturna, športna in ostala dejavnost na Jesenicah, nam pove podatek iz krajevnega leksikona Dravske banovine iz leta 1937, str. 537 in 538, kar je sicer nekaj let kasneje, vendar v tem pogledu ni bilo velikih sprememb. Tako so bila registrirana pri občini naslednja društva: Sokol kraljevine Jugoslavije (SKJ), Rdeči križ (RK), Podmladek Jugoslovanske straže (PJS), Podružnica Ciril Metodove družbe (PCDM), Podružnica sadjarskega in vrtnarskega društva (PSVD), Čebelarstvo društvo (ČD), Podružnica Slovenskega planinskega društva (PSPD), Prostovoljna gasilska četa Jesenice, Udruženje vojnih invalidov (UVI), Konferenca sv. Lenarta, Podružnica sv. Vincencija, Izobraževalno društvo »Bratstvo«, Katoliško prosvetno društvo (KPD), Krekovo prosvetno društvo (KPD), Klub »Esperantistov« (KE), Prosvetni dom (PD), Akademski krožek (AK), Krožek prijateljev Francije, Društvo »Soča«, Strelska družina,

Če se danes oziramo nazaj v čas pred štiridesetimi leti, lahko smelo trdimo, da je bila to doba trpejnja, ponižanja, pa tudi trdih in neizprosnih borb, iz katerih je često jeseniški delavec izšel kot zmagovallec.

Politično upravno oblast so v tem času na Jesenicah držali v rokah pristaši bivše Slovenske ljudske stranke. Občina je imela svoje prostore v zgradbi jeseniške carinarnice. Tu so bili uradi občine vse do leta 1967. Prvi župan mladega mesta Jesenic je bil jeseniški trgovec in obrtnik Andrej Čufar.

Ob proglasitvi trga Jesenice za mesto so Jesenice imele osnovno šolo, ki je bila v prostorih sedanje gimnazije. Šola je bila zgrajena tik pred prvo svetovno vojno. Meščanska šola pa je bila v stavbi bivše nemške šole. Ta šola je bila zgrajena s pomočjo nemškega »Schulvereina« in z denarjem, ki ga je dalo v ta namen vodstvo bivše KID na Jesenicah. (Danes se ti prostori uporab-

Murova in del Plavža pred 40 leti

so bile Jesenice preimenovane iz trga v mesto, je jeseniške železarske obrate prevzel nemški kapital s celjskim industrialcem Avgustom Westnom na čelu. S tem je sicer nastopila za Jesenice era rekonstrukcije in obnove zastarelih železarskih obratov, toda precejšen del teh bremen je kapital prevzimal na delavce. Pritisk za kar večjo in cenejšo proizvodnjo je razumljivo v delavskih vrstah rodil odpor, katerega posledice so bile stalni spori, šikane in tudi preganjanje tako delavcev kot njihovih sindikatov in zakonitih predstavnikov obratnih zaupnikov. Toda prav iz te borbe z izredno dobro organiziranim kapitalom se je jeseniškemu delavcu dvigala delavska zavest in odpor proti kakršnemu koli izkoriščanju. Pri tem ne smemo pozabiti, da se je bilo treba trdo boriti za vsak kosček kruha in biti stalno oprezen za že priborjene pravice. Tako je prav ta neenak boj, ki je bil stalno prisoten, opozarjal delavce, da je po težkem delu treba krepiti tudi duha.

Kako široko je bila razvejana gospodarska, sindikalna,

Jugoslovanska Matica (JM), Pevsko društvo »Sava« in »Aljaž«, Izobraževalno in pevsko društvo »Golica«, Godbeno društvo »Planinka«, Udruženje nacionalnih železničarjev in brodarjev (UNZB), Delavsko podporno društvo Strokovna skupina kovinarjev (JSZ), Društvo nameščencev KID, Društvo zasebnih in autonomnih nameščencev, Zveza delavcev in delavk kovinske industrije v Jugoslaviji, Savez metalških radnika Jugoslavije (SMRJ), Okrajno društvo delovodij in industrijskih uradnikov, Društvo obrtnikov, Skupno združenje obrtnikov Jesenice - Fužina, Združenje krojačev in krojačic, Društvo stanovalskih najemnikov, Pogrebno društvo, Društvo hišnih posestnikov, Savez železničarjev Jugoslavije (SZJ), Moto klub, Podružnica Narodno strokovne zveze (NSZ), Šloška delavska zveza Jugoslavije, Ljudska kuhinja, Turistični klub »Skala«, Orjem, Zveza delavskih žena in deklet, Šahovski klub, Olepševalno društvo, Kolesarsko društvo »Zarja«.

(Komunistična partija je bila v tem času v ilegali.)

ljajo za pralnico in čistilnico.) Poleg tega so Jesenice imele še gospodinjstvo šole, obrtno nadaljevalno šolo, francoski krožek in esperantske tečaje.

Kljub dobrim prometnim zvezam pa so Jesenice imele okrajno sodišče v tem času še vedno v Kranjski gori. Sedež središnega načelnstva pa je bil v Radovljici. Kot vsi večji kraji oziroma občine v bivši Jugoslaviji pa so tudi Jesenice imele orožniško postajo, s posado, ki je skrbela za javni red in mir. Toda ta postaja, predhodnica nekaj let kasneje, na zahtevo bivše KID, osnovanega policijskega komiteta, je imela še drugo za tedanje oblast važno nalogo. Njena naloga je bila bdeti nad delom in akcijami svobodnih delovnih strokovnih organizacij. Toda orožniki, kakor pozneje policija, so prav v tem pogledu imeli z delavstvom zelo malo dela. Kljub zelo borbenim pozicijam delavstva nasproti vodstvu bivše KID, so bili jeseniški delavci zelo disciplinirani. Jesenice v času pred drugo svetovno vojno niso poznale pijančevanja, izgrediv in pretepov. Kljub tako velikemu številu zaposlene-

Zakoni in kraljevske uredbe.

141.

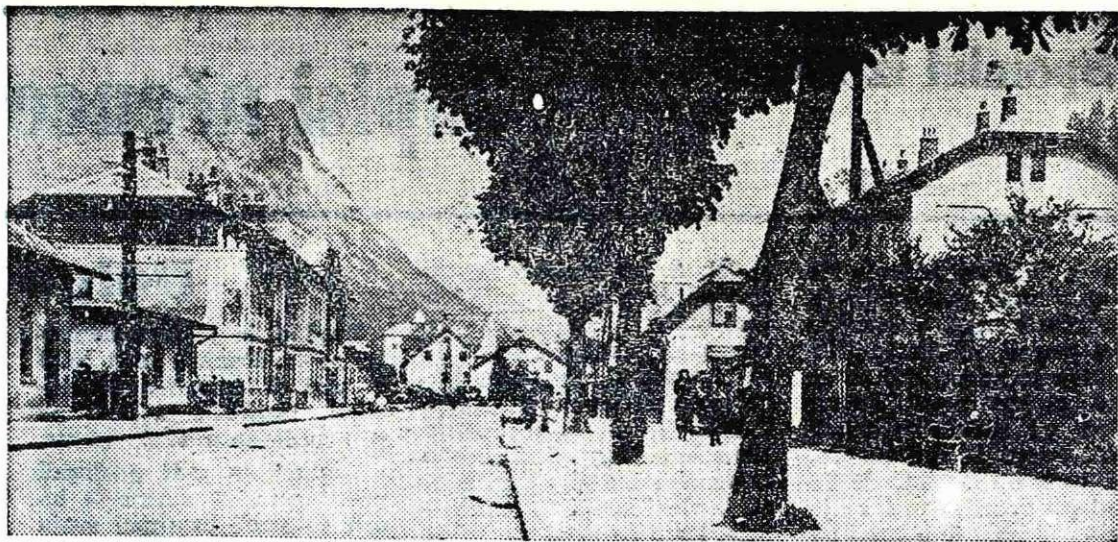
Ukaz,

s katerim se proglašajo trg Jesenice
za mesto.*

Z ukazom Njegovega Veličanstva kralja z dne 20. marca 1929., Sl. br. 730/29, je proglašen na predlog predsednika ministrskega sveta, ministra za notranje posle, trg Jesenice v ljubljanski oblasti za mesto, čigar okoliš obsega dosežanji trg Jesenice in vasi Savo in Plavž.

Uredbe osrednje vlade.

Okolica jeseniškega kolodvora pred 40 leti

ga delavstva iz različnih krajev Slovenije in izven nje, so bile Jesenice eden najbolj mirnih krajev v Sloveniji. Kakšni so bili vzroki za takšno stanje? Na to vprašanje je mogoče dati zelo kratek odgovor: široko kulturno in športno udejstvovanje jeseniških delavcev je prav v tej smeri delovalo zelo koristno.

Kakor so bila pred drugo svetovno vojno vsa večja delavska naselja slabo zapisana glede reda in miru pa tudi morale, to za Jeseničane ne bi mogli trditi. Vsestransko kulturno udejstvovanje takratne mladine pa tudi ostalih je dalo jeseniškemu delavcu ocejneno pridnega, vztrajnega in prizadevnega delavca, kljub vsem tegobam in nevšečnostim, s katerimi se je neprestano srečeval na njegovi trenjevi življenjski poti. Morda je prav, če opišemo nekoliko, v kakšnih razmerah je v tem času delal naš delavec, da bi tako znali nekoliko bolj ceniti naše dosedanje pridobitve.

Železarna je za svoje nove obrate zahtevala vedno več prostora. Ozka dolina, stisnjena med pobočje Mirce in Mežaklje, pa je prav s prostotrom zelo skopa. Zato so takratni gospodarji za izgradnjo novih predelovalnih obratov žrtvovali in uničili enega najlepših prirodnih parkov na Gorenjskem, tako imenovano Hrenovico, ki se je poleg prirodnega parka ponašala tudi z lepim sadnim in zelenjavnim vrtom. Z izgradnjo teh objektov v novjšem času je delavsko naselje na stari Savi izgubilo pravo povezavo s središčem mesta in začelo propadati.

Druga jeseniška znamenitost tedanjega časa je bil Milanov log ob levem bregu Save, kjer so Jeseničani imeli izredno lepo sprehajališče. Danes stoje na tem mestu objekti gradbenega podjetja Gradis. Znani plavški travnik, tedaj last bivše KID, je dajal obilo krme za obsežno ekonomijo bivše KID. Ta prostor se je dolgo upiral, toda danes je tudi ta zazidan in stoje na njem razni industrijski objekti. Na desnem bregu Save v tako imenovani Mojstrani pod kamnolomom smo imeli krasen bukov gozd. Tu je mladina tega kraja začela z nogometom, telovadbo in je tako postal to stalen športni prostor. Prav zaradi tega smo dobili tudi v tem delu naselja moderne športne objekte.

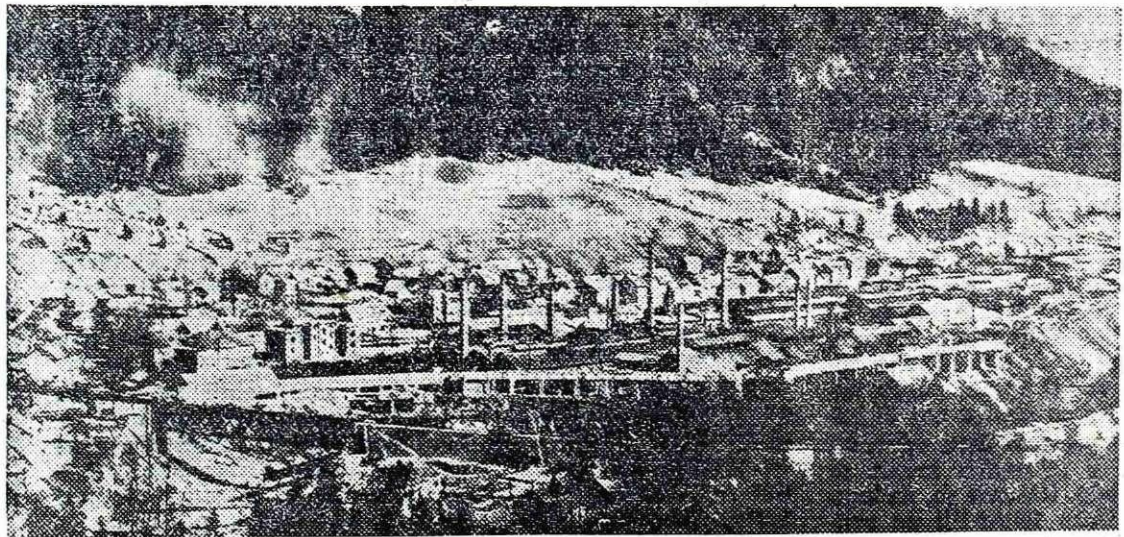
Motorizacija je bila pred 40 leti še prava neznanka. Edina prevozna sredstva sta bili poleg železnice konjska vprega in kolo. Toda tudi kolo je bilo v tem času za delavca precej težko dosegljivo. Iz oddaljenejših krajev so se delavci vozili na delo kakor danes z vlaki. Toda iz bližnjih krajev kar seveda danes smatramo za daleč, so delavci hodili na delo v Železarno kar peš in sicer iz Mojstrane, Gorij in Zirovnice. Nekateri pa so hodili tudi še iz oddaljenejših krajev. Število teh delavcev je bilo tudi tedaj precej veliko. Regresov za vožnjo takrat niso poznali.

Takratni generalni direktor Karel Noot se je v glavnem vozil z Javornika na Jesenice s kočijo. Stanoval je namreč v starem Zoisovem gradu na Javorniku. Včasih pa se je pripeljal na Jesenice tudi z

ozkotirno električno železnico katera je bila zgrajena za povezavo med jeseniškimi in javorničskimi obrati. Ta je prevažala polizdelke iz jeseniških obratov v valjarne na Javornik. Posebnost je bila tudi tudi v tem, da so izdelali poseben vagonček za prevoz vodilnih uslužbencev z Jesenic na Javornik in obratno. Železnica vozi še danes, toda vagončka za prevoz potnikov pa že zdavnaj ni več.

Kljub temu, da mnogo tega, kar imamo danes na Jesenicah, pred štiridesetimi leti ni bilo, je bilo kljub temu društveno življenje zelo razgibano. Jeseniški delavec se je z veliko vneto vključeval in sodeloval v kulturnih, športnih in drugih organizacijah. Jesenice so bile v tem času v vseh panogah kulturnega in športnega udejstvovanja, na zavidljivi višini. Prav te tradicije, ki so omogočile vzpon našim mladim športnikom, prav pod vrh svetovne športne elite. Toda delavci niso iskali samo razvedrila, vključevali so se tudi v gospodarske organizacije. Tako smo že v tem času imeli na Jesenicah in njeni okolici konzumne zadruge, katere so ustanovili delavci, da bi tako kar ceneje prišli do osnovnih življenjskih potrebščin.

Na splošno lahko ugotovimo, da je jeseniški delavec kljub ideološki razcepljenosti in razdrobljenosti le našel pot do enotnega dela in nastopov v korist celote in se kljub vsem neprilikam, ki so ga spremljale posebno pred drugo svetovno vojno, spontano vključil v ljudsko revolucijo in izgradnjo socializma.

Jeseniški obrati in predel za progo pred 40 leti

Biološko orožje — aktivne in pasivne mere zaščite v industriji

(nadaljevanje)

d) Občutek negotovosti — močno psihološko delovanje. Možnost prikrite uporabe biološkega orožja močno deluje na moralo napadenega. Lahko povzroča medsebojno sumničje in nezaupanje med prenapetimi ljudmi, ki lahko na normalen način nastale nalezljive bolezni pripisujejo biološkemu udaru. S črno propagando v pretiravanju učinkov biološkega napada lahko nastanejo pravnate panične situacije.

e) Delovanje biološkega orožja je neomejeno. Po biološkem napadu se biološki agensi širijo po naravnih zakonitostih širjenja nalezljivih bolezni in se razsežnost njihovega delovanja ne da ne časovno, ne prostorsko predvidevati, še manj pa zanesljivo ome-
jiti.

f) Najrazličnejši vektorji (raznašalci). Razširjevalci v obliki insektov in živali omogočajo širjenje delovanja biološkega orožja, ki je skoraj nedostopno organizirani kontroli.

g) Selektivno delovanje. Biološko orožje onespособljamo samo živo silo, materialna sredstva pa ostajajo nepoškodovana. Po tej lastnosti je biološko orožje za agresorja-osvajalca gotovo najidealnejše.

h) Zelo teška detekcija. Zaradi lastnosti, navedenih dejstev od a do f je odkrivanje in dokazovanje biološkega napada zelo težko.

Bodoči agresorji raziskujejo in iščejo idealno biološko orožje, ki naj bi imelo naslednje lastnosti:

- detekcija uporabe naj bi bila čim težja
- največja strupenost (hipervirulentnost)
- močna odpornost
- bipatogenost (enaka strupenost za ljudi in živali)
- enostavna tehnologija pridobivanja
- enostavnost uporabe
- neimunogenost
- možnost sigurne zaščite pred retroaktivnim delovanjem

Uspešen biološki napad ima za posledico nastanek epidemije. Epidemija je množičen pojav posamezne nalezljive bolezni, ki je izbruhnila na omejenem prostoru iz enega samega žarišča. Na naroden način nastale epidemije, ali pa kot posledica biološkega napada, se širijo po posebnih in specifičnih zakonitostih, značilnih za vsako posamezno nalezljivo bolezen.

Epidemiologija je veja medicinske znanosti, ki se ukvarja z borbo proti nalezljivim boleznim in z zatiranjem epidemij. Da epidemiologi lahko uspešno delujejo, morajo dobro poznati povzročitelja posamezne nalezljive bolezni in specifične zakonitosti njenega širjenja. Pri nekaterih nalezljivih boleznih, kjer je povzročitelj dobro znan, mehanizem njegovega širjenja pa dognan, so uspehi zatiranja teh bolezni relativno lahki in hitri. Pri drugih nalezljivih boleznih pa povzročitelja slabo poznamo; pri nekaterih sploh še ne vemo točnega mehanizma nastanka in širjenja. Pri teh nalezljivih boleznih pa je možnost preprečevanja, ali zatiranja epidemij mnogo slabša in zelo težavna. Prav zato so manj znane nalezljive bolezni in njihovi povzročitelji posebno zanimivi kot bodoče sredstvo biološke agresije.

Povzročitelji nalezljivih bolezni imajo zelo različne biološke lastnosti in zato tudi različne možnosti uporabe kot biološko orožje.

O bakterijah, ki povzročajo nalezljive bolezni in, ki prihajajo v poštev kot biološka orožja — vemo največ. Bolezni, ki jih le-te povzročajo, zelo lahko spoznamo in je zato detekcija biološkega napada z bakterijami najlažja. Poleg tega so skoraj vse bakterije imunogene, njihov enkratni vdor v organizem sproži v človeku reakcijo protiteles. Antigen-bakterija povzroči v človeškem telesu ustvarjanje posebnih protistrupov-protiteles, ki povzročitelje uničujejo. Ta protitelesa ostanejo v človeškem telesu zelo dolgo, včasih vse življenje. Za posamezne bakterije so specifična in onemogočajo pri ponovnem vdoru klic ponovni pojav nalezljive bolezni. Človek, ki je enkrat tako bolezen prebolel, ostane za njo imun. Ta naraven pojav imunosti izkoriščamo za umetno zaščito ljudi s cepljenjem. Pri cepljenju ljudem vbrizgamo še neškodljive količine ubitih kužnih klic in njihovih strupov, ki pa so še tako močne, da povzročijo v človeku ustvarjanje protiteles in imunost. Za zaščito že okuženih ljudi lahko uporabljamo že gotova človeška, ali pa živalska protitelesa v obliki serumov. Zaradi tega ima večina bakterij za biološka orožja samo nekatere potrebne in dobre lastnosti, torej: enostavno proizvodnjo, cenost, lahko stokiranje in enostavno uporabo.

Pavlinova mama

»Prvo leto vojne je bilo,« je začel svojo pripoved stric. »Dolga leta so minila od takrat, pa vendar mi je vse tako blizu, tako kot da se je zgodilo včeraj in ne tistega usodnega dne, ko je četa trepetala v zasilnem zaklonišču. Sem in tja je kdo dvignil pogled, vendar samo toliko, da se je zazrl v tovariša poleg sebe, potem pa je spet nemo strmel predse. Tako čudno tesno nam je bilo vsem skupaj; lačni smo bili, pa zeblo nas je in skrb nas je grizla. Bali smo se tistega neznanega, tistega, kar bi lahko vsak čas stopilo iz teme in začelo streljati. Pa se nismo bali toliko zase kot za ranjenca.

Peter mu je bil ime. Mlad je bil, kakih dvajset let je bil star. Kroglo je dobil v prsi; zelo hudo je bilo z njim, mi pa smo bili brez vsega. Komaj za silo smo ga obvezali. Včasih je čudno zahropel, drugače pa je negibno ležal in strmel, a kam, nisem mogel ugotoviti. Potem je komaj slišno poklical in rekel: »Umrli bom.«

Nič več kot to! Zdrznil sem se, kajti zbolela me je tiha prepričanost v njegovem glasu, ostal sem tiho tudi sam. Nisem vedel, kaj naj bi mu odgovoril.

»Rad bi ti povedal,« je tiho rekel, »kako je bilo s Pavlinovo mamo.« Umolknil je ponovno, molčal pa sem tudi sam, ker mi je nenadoma stara Pavlinova mama vsa živa stopila pred oči. Čutil sem neviden dotik njenih rok, ko se je mimogrede obregnila vame, kadar mi je prinesla žgance; videl sem blede pogled njenih presenetljivo modrih oči in ponovno sem slišal njen glas, ko se je poslavljala od nas: »No, fantje, dames jih še niste, toda jutri je še en dan. Če ne jutri, bo pa kdaj drugič tisti dan, ko jih boste za vedno pregnali.«

Radi smo jo imeli. Ko smo jo izgubili, kar verjeti nismo mogli, da je ni več. Mladi fant, ki je ležal pred menoj, jo je imel še raje, morda zaradi svoje mladosti. Med nas je prišel še skoraj otrok; po-

grešal je nežnost in dobroto. Tega je imela Pavlinova mama za vsakega izmed nas. Tistega dne, ko so jo podrli sovražnikovi streli, je bil poleg, videl in spremljal je njeno smrt in dolgo časa po tistem si ni opomogel. Premišljeval je, kako se je vse to zgodilo.

Zaslišal je rafal, bolešno je zaprl oči, toda pred njim je bilo vse krvavo, tako kot njena glava s sivimi lasmi. Krogla ji je spremenila obraz, le oči, njene lepše, modre oči, so ji ostale žive. Ni jih mogel zapreti; gledale so nemo in obtožujoče hkrati. Kolikokrat je že verjel, da je na vse skupaj pozabil, pa so se mu znova v spanju prikazovale njene oči in ga nepremično gledale. Solze so mu ovlažile oči in do jutra je strmel v temo. Misli je, da mu bo boleč spomin raztrgal srce. Le zakaj neki misli o tem? Kaj pa, če je on kriv? Kako se je vse skupaj začelo?

Lep dan je bil, ko je z Nacetom in Tinetom odšel v dolino. Spominja se počasi vsega. Po hrano so šli, ki je niso imeli že tri dni. Komisar je ukazal in ubogati so ga morali. Naročil jim je, naj se pazijo.

On je takrat prezirljivo zamahnil z roko in odšli so. O, ko bi nikoli ne odšli. Na poti je Nace poprosil, naj stopijo k njegovi materi — Pavlinovi materi. Že toliko časa je ni videl. Res so odšli k njej, čeprav je bila pot daljša in nevarnejša.

Vedno si je očitil to svoje dejanje. Kot vodja trojke bi moral Peter odločno zavrniti Nacetovo prošnjo in oditi k Smolejevim, ki so bili bližje. Pa tovarišu res ni mogel odreči. Spomnil se je tudi, da kuha Pavlinova mama dobre žgance. Kako se je Pavlinova mama razveselila Nacet! Ne sme pomisliti na tisti nežni blesk v njenih očeh, ko jih je povabila v hišo. Sina je držala kot otroka v svojem objemu in solze sreče so ji polzele po licih.

Ko so sedeli ob skledi žgancev in se pomenkovali, so se spomnili na Nemce.

Spomini iz NOB

Mati je bila prepričana, da jih ni v vasi; brezskrbno je zamahnila z roko. Vseeno so Petra poslali na stražo. Nekaj časa je mirno stal in se oziral na vse strani. Potem pa so ga pritegnili mladi zajčki. Enega je vzel v roke, toda izmuznil se mu je in stekel po vrtu. Pognal se je za njim. V hipu je pozabil na nevarnost.

Iz preproste sproščenosti so ga predramili streli. Izpustil je toplo telesce mlade živalce in topo pogledal predse. Stisnil je puško in zaprl oči. Rafali so se prehiteli in vsak strel se mu je zaje del v možgane. Izdaja! Nemci! Vse se mu je vrtelo in vrtelo, dokler ni bila samo še črna tema. Ni se premaknil z mesta, bilo mu je prav vseno, če ga vidijo ali ne. Streljanje pa se je nadaljevalo, kot da ne bo nikoli prenehalo. Zaslišal je Tinetov blagi glas in smeh, ki mu je segel do srca. Prekleti! Prekleti! Za dvema kamionoma skriti Nemci so obstrlevali hišo, iz katere sta moleli dolgi puškini čevi. Pomislil je, da jima bo vsak čas zhanjalo streliva, a v boj se ni mogel spustiti, ker sta mu roki popolnoma odreeneli. Samo gledal je, gledal s široko odprtimi očmi. Vrata so se odprla, na pragu se je pojavil Tine. Leva roka mu je mlahavo visela ob mla dem, vitkem telesu, z desno pa je držal med zobmi bombo. Glasno se je zasmel, ko ga je krogla zadela v nogo. Klecnil je in vrgel bombo. Ob eksploziji se je stresel. Ko je Peter odprl oči, je Tine ležal zleknen pred pragom, nemškega kamiona pa ni bilo več. Drugi je še stal na poti in izza njega so se še slišali streli. Tedaj se je na pragu pojavil Nace. Samo trenutek je okleval, a bilo je že prepozno. Krogla ga je zadela v prsi. Zamajal se je in

padel. S poslednjimi močmi je vrgel bombo, pa ga je Nemec prehitel. Strašna eksplozija je odjeknila in ko se je Peter zavedal, ni videl ne Nacetovega ne Tintovega trupla. Pokrila ju je bela prednja stena hiše. Vseposod so bile same ruševine in v notranjosti je videl mamo. Bila je vsa bela, lasje so se ji v neredu usipali na ramena. Kot žival se je vrgla na ruševine in grebala, da ji je izza nohtov curljala kri. Tedaj se je ponosno vzravnila in zažugala proti Nemcem. Zadrdrala je strojnica in njen bel obraz so obarvali curki krvi. Razširila je roke in padla v ruševine. Le njene modre, zveste oči so strmele preplašeno v modri svod nad njo.

Ko bi vsaj lahko prenehal misliti! Pomislil je in zazdelo se mu je, da je življenje ena sama velika sreča, ki komaj brli in jo lahko že nežen piš vetra ugasne. Boriti se mora zanj in ga držati kot žival plen v krempljih. Mar ga ona ne bi mogla ohraniti? Ne more pozabiti vedrine njenih modrih oči, uporno zlekjene postave na ruševinah, stisnjenih pesti in nezgovorjenih besed? Ali bo kdaj prenehal misliti na skrivnostni blesk v njenih očeh? Kaj se mu ne bodo prikazovali v sanjah skrivenčeni prsti, izza katerih teče kri? Vse življenje ga bo grizlo, ker tovarišem ni pomagal v boju s sovražnikom.

Peter je s poslednjimi močmi grabil odejo. Silen krč mu je stresel telo, potem se je umiril. Lep, pokojen nasmeš se mu je razlil čez obraz.

Zaprl sem oči in tiho odšel od njega. »Petra ni več!« sem hotel reči tovarišem, pa nisem spravil besede iz sebe.

JASNA KEBER 8. b
OSNOVNA ŠOLA
»TONE CUFAR«

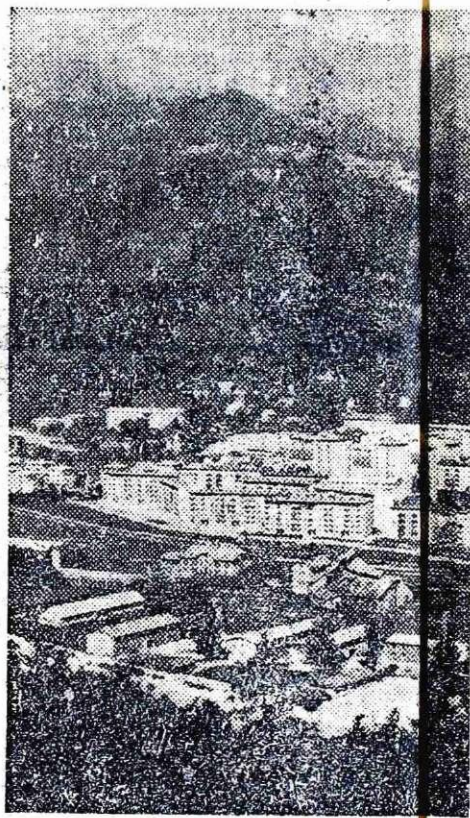
Zapisi učencev

Dolgo iso

Zgodba, ki jo bom napisala, se je dogajala med NOB v vasi Rodine na Gorenjskem. Napisala jo bom po pripovedovanju svoje mame.

Vaščani so radi pomagali partizanom. V nekaterih hišah so imeli partizani svoja skrivališča. V začetku je bilo to še tajno in vedel ni nihče drug, kot tisti, ki so jih skrivali. Kmalu pa je za to zvedela vsa vas. Nekega jutra je žena, katere sin je bil partizan, prišla povedat, da je vsa vas polna Nemcev. Prišla je v hišo, v kateri so bili ravno takrat skriti partizani. Skriti so bili v bunkerju, obloženim z listjem. Takoj za ženo pa so prišli na

dvor. Njeno se je čelo v Čepkaj sprijelo in jo v pravljen misel so gledali, kakoli. Ikar pri niso mogli. Vjseti rari pri za jo in li po ta nitje n sono n je bla r jih pelj nes Zir

Po drugi svetovni vojni zgrajeno nje postale mesto, še travniki in njive

Cene Ambrožič

Šport na Jesenicah pred 65. leti

Telovadni šport na Jesenicah se je začel razvijati pred 65. leti in to prav v Kurji vasi, kjer je še danes središče športnega dogajanja na Jesenicah. Takrat je bila Kurja vas malo, skromno naselje, ki je štelo komaj pet hiš, pa še te so bile pretežno lesene. Prva onkraj mostu čez Savo je bila Zvezdova, p. d. Rodarjeva, Kokošinekova, p. d. Kapretova, Pogačarjeva, p. d. Jernejčkova, Smolejeva, p. d. Pehtovčeva, Pretnarjeva, p. d. Lentnekova. Danes

so to prenovljene zidane hiše. Za temi hišami proti Mežakli se je tedaj razprostiral gozd, ki je bil poraščen pretežno z lepimi, visokimi in košatimi bukvami, ki so s svojimi krošnjami dajale prijeten senčnati log. V polnem času je bilo tam prijetno hladno, zlasti še, ker je v neposredni bližini tekla srebrna Sava, ki je s svojo planinsko mrzlo vodo hladila ozračje. To gozdno pobočje, ki je sem in tja imelo male travnate jase, smo po doma-

če imenovali »varžet«. V ta »varžet« smo hodili tedaj mladi fantje, kjer smo si s »fucanjem« krajšali čas. »Fucanje« je bila igra, v kateri se je z metanjem krajcarjev — kovancev v zrak igralo za denar na cifro in moža.

V tem času se je odločila skupina fantov, ki se je shajala v tem »varžetu«, da zamenja »fucanje« s telovadbo in sklenila, da si postavi v »varžetu« telovadni drog in bradljo. Pripomniti moram, da pred 65. leti ni bilo nikake zvrsti športa na Jesenicah. Na to orodje naj bi hodili v prostem času telovaditi in si s telovadbo krepiti in uriti telo. Razume se, da smo v začetku telovadili po svoje, kakor je pač kdo vedel in znal. Nikogar nismo tedaj

imeli, da bi nam pokazal, kako se telovadi, vendar nas volja ni minila. Neko notranje veselje in idealna čustva so nas spodbujala, da smo izkoriščali skoraj ves svoj prosti čas in se pridno urili. Od začetka nas je bilo kakih pet, ki smo redno telovadili. Hodili so nas gledat tudi drugi fantje in kmalu se nam je pridružil še nekaj novih, tako da nas je bilo že 15 telovadcev. Bili smo vsi zaposleni v tovarni. Pozneje se nas je nabralo že okrog 40. Bili smo v večini vsi mladi fantje od 18 do 20 let. Tedaj smo delali še po 12 in tudi več ur, manjavali smo se tudi na dve izmeni. Spričo velikega veselja do telovadbe in spričo idealov, ki so tleli v naših mladoštnih srcih, smo telo-

vadili zvečer in celo ponoči. Prostor smo si razsvetljevali z močno karbidovko. Zemljišče, na katerem smo telovadili, je bilo last takratne KID in ker je bil ta prostor sicer mrtev gozd, nas pri našem početju ni nihče motil, še manj pa preganjal, tako da smo ga lahko izkoriščali po mili volji.

Ker se nas je v razmeroma kratkem času nabrala že kar lepa skupina telovadcev in ker smo bili vsi idealisti, predvsem pa napredno usmerjeni, smo začeli razmišljati, da bi ustanovili telovadno društvo SOKOL. Naprosili smo tedaj Smukovega študenta z Jesenic, ki je tedaj študiral na univerzi v Pragi, da bi nam dal nekaj napotkov in smernic za ustanovitev name-

ravaga va nuke Prer, k fesin o narje Sloec ljepris! njeo p njemek senh i let 204 i drob e called li ledn zij brej calanto Iva Ferj posnik, dalnac posnik, ljaš Se dr Bil self de pavduš

Vosnovnih šol

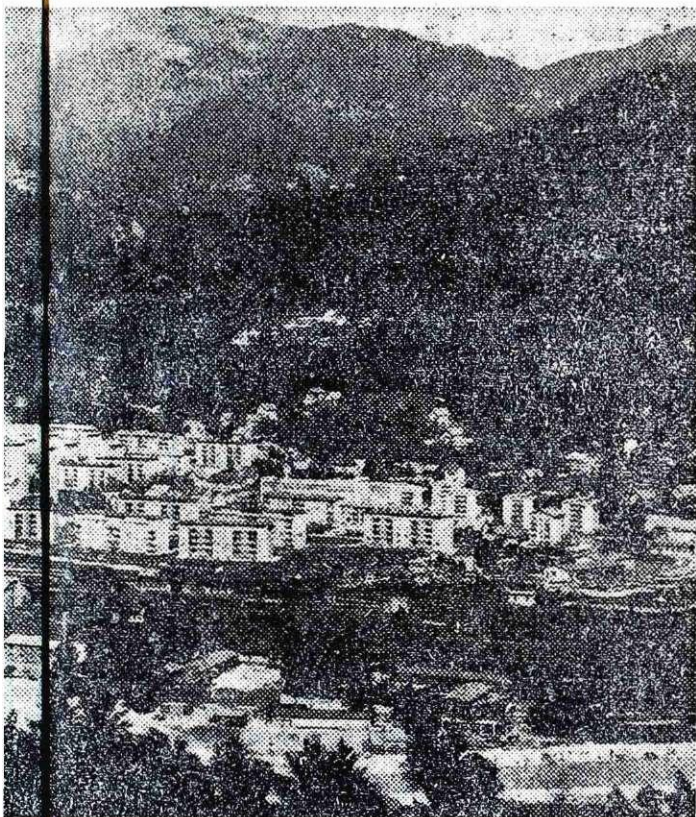
nso mogli verjeti

dve Nemci. Z gospodar-
jenjo se pogovarjali. Otroci
so v hiši nemo čakali. Če
kaj časa je prišel go-
spor in povedal, da mora-
jo v dvajsetih minutah
pripravljene, ker bodo selje-
ni, so se prestrašeni spog-
legli, kajti tega niso pri-
čakali. Misli so, da bo le
kaj pregled. Dolgo časa
niso mogli verjeti, da je res.
V četrdesetih minutah so mo-
rali pripraviti vse potrebno
za odhajanje in zavezati v culo. Bi-
li so tako zmedeni, da vsi
nitke niso vzeli. Selili pa
so no njih in ženo, ki jim
je šla povedat. Najprej so
jih peljali v grad Goričane.
Žirovnice so jih pelja-

li s tovarnjakom, naprej pa
s tovarnim vlakom. Ker so bi-
li Nemci vseskozi zraven, se
niso mogli pogovarjati. Vsako-
do pa je mislil le na partiza-
ne, ki so bili skriti. En te-
den so nato bili v Goričanah,
potem pa so jih odpeljali da-
lje na Bavarsko. Tam pa so
izvedeli, da so partizani tak-
oj, ko so Nemci odšli, zbe-
žali v gozd. Zvedeli pa so tu-
di, da so bili seljeni zato, ker
so bili izdani, da skrivajo
partizane.

Tako so Nemci selili za-
vedne Slovence.

VENGUST TEA,
8. a RAZRED OSN. Š.
»PR. VORANC«

na Plavžu, kjer so bili pred 40 leti, ko so Jesenice
ve

ravnega telovadnega druš-
va. Njegov študent — Janko
Prer, ki je bil pozneje pro-
fesor in doktor v Ljubljani,
nato tedaj kot zaveden Slo-
vec in Slovan z vese-
ljeriskočil na pomoč. Z
njego pomočjo in sodelova-
njem nekaterih zavednih je-
senih naprednjakov, smo
leta 1904 ustanovili telovadno
društvo SOKOL na Jeseni-
cah. Med ustanoviteli so bi-
li mednji Jeseničani: Aloj-
zij Brej, poštar na Jeseni-
cah, Anton Treven, trgovec,
Ivan Ferjan, p. d. Pek —
posnik, Franc Bokal, goz-
dar, Ignac Hrovat, mesar in
posnik, Miha Artelj, čev-
ljars. Sela pri Žirovnici in
dr. Bili smo prežeti z ve-
seljem do telovadbe, zlasti
pa dušeni nad prvim zna-

njem in zato smo tudi pridno
vadili. Da nismo držali rok
križem, se vidi po tem, da
smo že leta 1906 poslali na
mednarodno telovadno tek-
movanje v Prago prvega na-
šega telovadca. To je bil Vin-
ko Pristov, po dom. Vršanov
»Vicek«, ki je bil rojen prav
v Kurji vasi. Pozneje se je
izselil v Ameriko, med vožnjo
po morju se je pa smrtno
ponesrečil. Prvi načelnik usta-
novljenega telovadnega dru-
štva je bil Matevž Ravnik,
tovarniški delavec, po svoji
miselnosti pa zaveden in na-
preden Slovenec, ki ga je po-
zneje zamenjal Vinko Rabič,
ki je bil odličen telovadeč
mednarodnega pomena. Prvi
starosta telovadnega društva
je bil Franc Bokal z Jesenic.
(nadalj.)

Miha Klinar: LUCI V SIVEM MESTU ● Miha Klinar: LUCI V SIVEM MESTU ● Miha K

62.

Tine vzdihne. Ve, da bo tak denar le težko dobil
naposodo, če ga bo sploh dobil. Pa bi ga potrebo-
val še več; samo zdravnikov obisk ne bo mami
prav nič pomagal; potrebna bodo zdravila; ta
pa so tudi draga.

»Najbrž bo celo stotak premalo?«

Tinetov obraz postaja mračen. Tine ve, da toliko
denarja ne moreš s priložnostnim delom zaslužiti
v manj kakor desetih dneh, če zaslužiš na dan
kovača. To pa je že dober dan, saj so dnevi, da ti
kdo plača deset dinarjev za celodnevno delo, red-
ki. »Prej jih priberaš.«

A beračiti ga je sram. Domačin je in ne brez-
poselni, ki prihajajo iz vse države, med njimi celo
taki, ki ne pridejo v sivo mesto za delom, marveč
samo prosjači. To so lenuhi; že nekaj let narašča-
joča brezposelnost jim je prišla kakor nalašč,
da lahko prosjačijo in se hranijo pri usmilje-
nih ljudeh ali v kuhinjah za brezposelne, kakršne
so ponekod ustanovile dobrodelne organizacije,
kakršne so krščanska »Caritas« ali nekateri kloštri,
ki v brezposelnosti, kakor trdi Vreg, vidijo ne
samo splošne bede in revščine, marveč tudi rast
»komunistične nevarnosti«, ker je brezposelnost po
mnenju krščanskih politikov plodna njiva za setev
prevratniških komunističnih idej in zagotavljanj,
da je samo komunizem družba, v kateri ne bo
brezposelnosti.

Da, tudi lenuhi so, brezdelen »lumpenprole-
tariat«, kakor pravi Vreg, čeprav meni, da je tako
označevanje nevarno, ker ga meščanski razred po-
splošuje za večino brezposelnih, tudi takih, ki bi
radi delali, pa zanje ni ne dela, ne kruha. Mnogi bi
radi označili tudi komuniste za »lumpenproletarce«,
a intelektualce, ki jih sumijo, da sodelujejo v pre-
povedanem komunističnem gibanju, za »deklasiran-
ce«, ki bi si radi potešili svojo slo po oblasti in

SIVO MESTO

politiki in v morebitni komunistični državi pritisniti
ob tla vse, ki jim s svojim delovanjem za sedanjo
državo in družbo zapirajo pot do uveljavitve njiho-
vih nihilističnih nazorov.

Toda Tine ne razmišlja o tem, ker vsega tega
še ne razume, kakor še ne more razumeti, da so
»lumpenproletarci« in »deklasiranci« pravzaprav
zadnja rezerva buržoazije v boju proti delavskemu
revolucionarnemu gibanju, kar se prav te čase kaže
v Nemčiji, kjer se taki »elementi«, kakor jim pravi
Vreg, zbirajo okrog nekega Hitlerja, ki s svojim
nacionalnim socializmom ribari v kalnih nemških
družbenih razmerah med nacionalisti in nemškimi,
predvsem brezposelnimi delavci, ki jih je v Nemčiji
že okrog šest milijonov. Baje ni nobena skrivnost,
da s Hitlerjem vedno bolj simpatizirajo nemški
velekapitalisti, kakršen je Alfred Krupp, in ga pod-
pirajo, v čemer Vreg vidi nevarnost, da bodo morda
prav ti kapitalisti nekoč, ko ne bodo več mogli ob-
vladati naraščajočega revolucionarnega delavskega
razpoloženja v Nemčiji, postavili Hitlerjevo gibanje
na čelo oblasti.

Tinetove misli seveda niso ne pri Kruppu, ne
pri Hitlerju, ne pri Vregovih razglabljanjih in pre-
rokovanjih, marveč samo pri tistih, ki izrabljajo
brezposelnost kot vzrok za prosjačenje zdravih
delazmožnih, a lenih ljudi, med katere bi se sam
nikoli ne ponižal, kakor tudi ne bo nikoli hodil od
praga do praga z iztegnjeno desnico in z zavijajo-
čim pogledom v oči beračil za miloščino. Tudi da-
nes ne bo, čeprav denar potrebuje, nujno potre-
buje, da bo lahko stopil po zdravnika in zdravila
za bolno mamo.

»Ne bom dolgo delal. Kmalu se bom vrnil,«
pravi in si obleče zakrpani in obnošeni delovni
suknjič.

Potem pogleda mamo, ki leži zdaj na postelji,
primaknjeni k ognjišču, in odide...

2

Sonce, pravzaprav sončna svetloba, ki včeraj še
ni premostila reke pod cesto, dosega danes že
cestni rob. Čez nekaj dni bo pljusnila tudi do ko-
libe, zrasla do oken in se razlila v prostor. Potem
bo doma svetleje, pa tudi mami bo prijetneje, če
bo še morala ostati v postelji.

Misel, ki jo je za hip obsijalo sonce, stopa zopet
v senco mamine bolezni, ki je prišla ob nepravem
času, saj se je mama prav te dni že veselila, da bo
pomlad in čas, ko ji ne bo treba begati samo za
delom v sivem mestu, marveč bo šla na kmete, na
deželo, kjer so ji pri Cesarjevih in še pri nekate-
rih večjih kmetih že jeseni obljubili, da jo bodo
v času setve zopet potrebovali, kakor so jo v času
poletne žetve in jesenskega pospravlja pridelkov in
bili z njeno pridnostjo zadovoljni.

»Tudi to grize mamo. Morda celo bolj kot bo-
lezen.«

Tine ve, da za revnega in brezposelnega človeka
pomeni bolezen predvsem izgubo časa in ne samo
zdravja.

Izguba časa, ko ne moreš za delom, pa je izgu-
ba morebitnega zaslužka, zlasti še, če ga ima člo-
vek že obljubljenega in ga mora zaradi bolezni
odpovedati.

»To ni kakor v fabriki, kjer prejemaš vsaj ma-
lenkostno hranarino od bratovske skladnice, če si
bolan.«

Biti v fabriki je res prava sreča, razmišlja Tine
tudi s te strani. Ko delaš, vplačuješ določeni znesek
v bratovsko skladnico; a kadar si bolan in prikle-
njen na posteljo, dobivaš vsaj nekaj kot hranarino,
pa tudi zdravnika in zdravila imaš napol zastoj.

Za mamo bi seveda to ne veljalo, vseeno pa bi
si ji ne bilo treba vbadati s skrbmi, če bi delal v
tovarni on, kakor sta že mislila, da bo, pa sta se
prezgodaj veselila.

»Kadar se človek česa najbolj nadeja in veseli,
takrat jih navadno najbolj dobi po hrbtu. Pa tudi
udarci ga takrat najbolj bole.«

Ni še dolgo, ko je vse to okusil na lastni koži.
Zato ve.

»Ko bi bil v fabriki...«

Ne, ne bo razmišljal s »ko bo« ali s »če bi« in si
želel, česar nima in kar ni.

»Če« še ni nikoli zajca ujel,« si odžene neko-
ristne misli s pogovorom, ki ga je že zdavnaj
slišal v šoli in ki ga otroci v sivem mestu še vedno
uporabljajo, kadar se pogovarjajo o stvareh, ki bi
jih radi imeli, a so jim nedosegljive, ker ni ne tega
ali onega pogoja, ki bi jim lahko uresničil njihove
želje. Ali pa ima to navado že od očeta, ki je pogo-
stokrat mislil pogojno s »ko bi«, ki pa za uresni-
čenje potrebuje najprej dosego pogoja. Za Tineta
pa je trenutno ta pogoj denar, ki ga mora dobiti,
da bo lahko šel po zdravnika in potem še po zdra-
vila.

Toda to je velik denar, ki ti ga nihče rad ne
posodi, posebno še, če ve, v kakšnih revnih razme-
rah živiš in da moraš za sto dinarjev, za zaslužek
enega samega »mlinarja«, garati celih deset dni, če
imaš seveda srečo, da dobiš sleherni dan priložno
delo.

»Tak dan pa ni sleherni dan, včasih niti sleherni
drugi dan ne. In to vedo vsi, ki me poznajo in ki
bi jih prosil. Prej bi mi podarili kak dinar, kakor
posodili kovača, kaj šele mlinarja ali več, saj naj-
brž vedo, da bi jim težje vrnil mlinarja kakor oni
jurja, če bi ga jim kdo posodil.«

S tako grenko zavestjo v duši zagleda Tine ne-
kaj deset metrov pred seboj še neobmetano novo
hišo.

To je hiša Tonetovega očeta, pa tudi Tonetova
in Tonetovega brata in seveda tudi Tonetove sestre,
ki tudi, če se Tine ne moti, dela v tovarni, v zavi-
jalnici, kjer sta nekoč delali tudi njegova in Andri-
na mama.

»Ne, Tone ni tak revež, kakor bi človek sodil po
njegovih pesmih in igrah!« se v Tinetu prebujata
rahla zavist in celo nekakšen odpor do Toneta, ki
se mu v primerjavi s seboj ta hip zdi pravi boga-
taš, ki ne sodi med »vregovce«. »Lahko je pisati
o bedi in revščini, težje pa ju je živeti,« strmi Tine
v hišo Tonetovih, ki še kaže rebrna malte in meso
opek in ki je še niso »oblekli v kožo«.

Ko bo hiša obmetana, bo bela kakor sladkor.

Miha Klinar: LUCI V SIVEM MESTU ● Miha Klinar: LUCI V SIVEM MESTU ● Miha K

3. seja skupščine komunalne skupnosti Gorenjske za zaposlovanje

V četrtek, 13. marca, je bila na podlagi ponovnega sklica 3. seja Komunalne skupnosti za zaposlovanje v Kranju. Najprej so obravnavali poslovno poročilo KZZ za leto 1968. Spričo gospodarske razvitosti Gorenjske je razumljivo, da je tudi gibanje zaposlenosti in nezaposlenosti precej dinamično ter s tem povezana dejavnost službe za zaposlovanje. Zato je razumljivo, da se vedno bolj poudarja potreba po ustreznih kadrih, ki jih narekujejo naloge in obsežnost dela v tej družbeno pomembni službi. V zvezi s tem so ugotovili, da se je v preteklem letu izboljšala kvalifikacijska struktura delavcev KZZ, hkrati pa so poudarili, da mora ta orientacija prevladovati vse dotlej, da se doseže skladnost kadrov z osvojeno sistematizacijo delovnih mest.

Gibanje zaposlovanja se je preteklo leto nekoliko izboljšalo. Zaposlenost se je delno povečala (0,7%), zmanjšala pa se je število nezaposlenih za 31,3%, oziroma je ob koncu leta bilo nezaposlenih 1.086 oseb, od tega 756 žensk. Dokaj uspešni so bili na pripravi delavcev za zaposlitev. Prekvalificirali ali usposobili so v posebno organiziranih tečajih 331 oseb.

V primerjavi z letom 1967 se je lani povečala fluktuacija delavcev za 7%. Zelo je poraslo število zaposlitev v tujini. V letu 1967 se je zaposlilo 368 oseb, lani pa se je to število dvignilo na 692 oseb. V razpravi so bile precej kritične pripombe članov skupščine glede omenjene ekonomske emigracije naših delavcev. Ustrezna analiza kaže, da jih je bilo od 692 oseb kar dve tretjini takih, ki so samovoljno prekinili delo v delovnih organizacijah zaradi odhoda na delo v tujino, kar je povzročilo težave v programirani proizvodnji prizadetih delovnih organizacij. Zato je razveseljiva zahteva članov skupščine, da bi se morali izpopolniti predpisi tako, da delavcem, ki samovoljno prekinajo delo zaradi zaposlitve v tujini, ne bi izdali za to potrebnih napotnic.

Na kraju so sklenili, da je pri skoraj 60.000 zaposlenih na Gorenjskem in dobrih 8.000 delavcev, ki se letno vključujejo v družbeno proizvodnjo ter z vsemi spremljajočimi problemi potrebno, da se služba za zaposlovanje še bolj aktivno vključuje v te tokove in prizadevno gradi sodobno kadrovske politiko v sodelovanju z gospodarskimi organizacijami in drugimi družbenimi dejavniki.

S področja poklicnega svetovanja, informiranja, svetovanja in usmerjanja mladine, so bili doseženi zadovoljivi rezultati dela. Lani je na Gorenjskem zaključilo osnovno šolo 1.793 učencev ali 63% vseh. Za te učence in one, ki so zaključili osnovno šolo v nižjih razredih, so organizirali in izvedli obsežen program pomoči in sicer:

- 37 predavanj za starše
- 169 predavanj za učence,
- 574 razgovorov s starši,
- 337 ekskurzij v razna podjetja in ustanove.

Poleg tega so:

- 1407 učencem poklicno svetovali in informirali,
- 616 učencev so psihološko pregledali zaradi poklicnega svetovanja,
- 359 učencev in drugih oseb so selekcijsko pregledali zaradi izbire na željo gospodarskih organizacij.

Težave v tej dejavnosti povzročajo nekatere gospodarske organizacije pa tudi zasebni obrtniki, ki prepozno ali nerealno prijavljajo svoje potrebe po vajencih. Posledice takega neodgovornega ravnanja zadenejo mladino, ki mora neustrezno menjati svojo poklicno odločitev. Da je poklicna odločitev za mladega človeka, ki mu je 15 let, prva življenjska preizkušnja in za marsikoga tudi dilema, kaže podatek, da se v letošnji anketi 274 učencev ni še poklicno odločilo.

Drug pomemben podatek kaže zrelost učencev in staršev namreč, da namerava nadaljevati v osnovni šoli 621 učencev še deveto ali celo deseto leto šolanja, da bi tako končali popolno osnovno šolo in s tem dosegli pogoje za vključitev v uk poklica ali morda šolanja na drugi stopnji.

Velja omeniti, da na Gorenjskem prejema 140 socialno šibkih in nadarjenih učencev pomoč za šolanje na poklicnih, srednjih, višjih in visokih šolah od službe za zaposlovanje. Poprečni znesek na podpiranca znaša mesečno 17.000 starih dinarjev. Lani so za te pomoči potrošili 23,5 milijona starih dinarjev. Z območja občine Jesenice je teh podpirancev 23 in sicer:

- 9 na srednjih šolah,
- 13 na gimnaziji in
- eden na višjo šoli.

Na kraju zadevne razprave je skupščina sprejela priporočilo, da je potrebno vsebinsko in po oblikah obogatiti delo na področju PU ob dejstvu, da je PU sestavni del zaposlovanja in pogoj za uredničenje dolgoročne kadrovske politike v delovnih organizacijah.

V tretjem delu poslovnega poročila so se zadržali precej dolgo. KZZ je lani razpolagal z 268,2 milijona starih dinarjev, ki jih je namenil:

- 40,3% za delo zavoda ali 97,2 milijona S din,
- 38,7% za gmotno preskrbo nezaposlenih ali 93,4 milijona S din,
- 21,0% za pripravo delavcev za zaposlitev ali 50,6 milijona S din,
- 16,0% za skupne zadeve republiškega zavoda ali 26,8 milijona S din.

Skupni dohodek je bil presežen od planiranega za 24,13 odstotka, materialne stroške pa znižali za 14,23%.

Precej ostre kritike je bilo na račun izplačanih osebnih dohodkov. Delovna skupnost se je obvezala s finančnim načrtom za leto 1968, da bo OD porasel za 6,57%. Obračun za leto 1968 pa kaže podatek, da je bilo zvišanje OD kar za dobrih 21%. Poprečje na zaposlenega znaša 165 tisoč 868 S din.

Morda je zanimiv tudi podatek, da je bilo na območju občine Jesenice vplačanih 55 milijonov S din prispevka

za službo zaposlovanja. Če seštejemo namensko potrošena sredstva jeseniške ekspoziture za zaposlovanje, ugotovimo, da je celoten dohodek večji od izdatkov za 40%.

Glede na dejstvo, da se je v letu 1969 znižala prispevna stopnja od 0,3% na 0,2%, je skupščina sklenila, da se morajo sredstva v tekočem letu racionalno trošiti na vseh področjih dejavnosti KZZ.

Končno je skupščina še sklenila, da se glede na predvideni družbeni dogovor o financiranju službe za zaposlovanje na območju Slovenije troši lahko le eno dvanajstino za materialne izdatke po realizaciji v letu 1968, osebni dohodki delavcev zavoda pa se izplačujejo kot akontacija v višini obračunskih osnov, dokler ne bo sprejet omenjeni družbeni dogovor.

Celotna razprava o poslovnem poročilu KZZ za leto 1968 je pokazala, da določen del članov skupščine KZZ Gorenjske dokaj aktivno sodeluje in prispeva predloge za kvalitetnejše premike v dejavnosti te družbene pomembne dejavnosti. Vibr

ZENE SPLOŠNEGA SEKTORJA SE ZAHVALJUJEJO

Ob dnevu žena je splošni sektor pripravil svojim sodelavkam prijetno presenečenje: na pobudo vršilca dolžnosti sekretarja podjetja tov. Stareta, so zbranim sodelavkam čestitali zastopniki vseh oddelkov ter jim izročili nageljčke ter darila. Tov. Jeršin je s prisrčnimi besedami pozdravil navzoče in se v svojem nagovoru dotaknil še vedno perečega vprašanja pomoči zaposlenim ženskam, istočasno pa tudi premajhne aktivnosti na področjih, ki rešujejo probleme, zadevajoče tudi delitev narodnega dohodka, ki ga žene soustvarjajo. Res je nemogoče brezbržno mimo tega, da je med evidentiranimi kandidati za bližnje skupščinske volitve samo 12% žensk.

Za pozornost, ki so nam jo izkazali ob tej priliki, se obdarovanke prisrčno zahvaljujemo.

Letos že čez 30 priznanj novatorjem

(nadalj. iz 3. str.)

avtorju izboljševalnega predloga št. 1830 OSTOJU KOSU, KV zidarju iz obrata gradbenega vzdrževanja, ki je na nov, boljši, enostavnejši in cenejši način obzidal oboke parnih lokomotiv. Obzidava obokov parnih lokomotiv je po novem načinu mnogo krajša kot do sedaj, vzdržljivost pa je mnogo daljša od dosedanje. Za uspešno izvedeno izboljšavo so člani ocenjevalne komisije na predlog pristojnih strokovnjakov in odgovornih obratovodstev priznali avtorju enkratno pavšalno odškodnino v višini 250 N din.

Število avtorjev novatorskih in racionalizatorskih predlogov se v zadnjem času v naši železarni veča in množi iz meseca v mesec. Iznajditelji, novatorji, racionalizatorji in avtorji manjših ob-

ratnih izboljšav hočejo prispevati svoj pomemben delež k izvrševanju sanacijskega programa in nalog gospodarske reforme.

V letošnjem letu so jesenški železarji, posebno strojni in elektro vzdrževalci skupaj z energetiki izvedli in predložili v oceno že prek trideset zelo uspešnih izboljšav, ki prinašajo kolektivu velike koristi in znatne prihranke, ki pospešujejo proizvodnjo in prispevajo znaten delež k višji finančni realizaciji podjetja.

Organi samoupravljanja in vse pristojne službe čestitajo nagrajenim avtorjem za dosežene delovne uspehe z željo, da bi ti naši prizadeti avtorji izboljševalnih predlogov dobili v vseh obratih in na vseh delovnih mestih še več enako prizadevnih in uspešnih posnemačev.

Odnos do zaščitnih sredstev bo treba izboljšati

Sodelavec Ljuboje Radulović, zaposlen v kamnolomu v DE plavž, je 15. marca prenehal z delom v Železarni. Seveda je tudi on uporabljal na delovnem mestu ustrezna zaščitna sredstva. Ob sprejemu na delo v Železarno so mu izročili nova zaščitna sredstva, zdaj pa pogledajmo, kaj je prejel skladiščnik Šega po njegovem odhodu z delovnega mesta. Še prej, preden skladiščnik navaja posamezna zaščitna sredstva ter njihovo stanje, predlaga, da je treba sodelavcu Raduloviću ob odhodu zaračunati 75% in to za dobo treh mesecev, kolikor je bil zaposlen na zadnjem delovnem mestu.

Omenili smo že, da je Radulović prejel nova zaščitna sredstva, toda po njegovem odhodu so sodelavci vrnili raztrgana in samo delno upo-

rabna posamezna zaščitna sredstva. Namesto nove delovne obleke št. 50 je skladiščnik dobil vrnjeno raztrgano obleko št. 46, prav tako so bili raztrgani tudi čevlji, kožuh zakrpan in strgan. Strgani so bili tudi škornji, uporabna je bila le čelada. Iz skladiščnikovega poročila, ki ga je predložil svojim predpostavljenim, bi se dalo sklepati, da so Radulovićeva zaščitna sredstva zamenjali ostali sodelavci, čeprav jim je dobro znano, da za prejeta zaščitna sredstva odgovarja vsak sam, možna varianta pa je tudi ta, da je Radulović tako zamenjavo napravil tudi sam.

Drug primer, ki ga opisuje skladiščnik Šega, pa obravnava sodelavca Cirila Pirmana, ki je zahteval nove rokavice in prepričal delovodjo apne-

nice, da jih nujno potrebuje, ker mu je ena padla v bunker, nakar mu je delovodja odobril nove rokavice. Kmalu za tem se je skladiščnik sam prepričal, da ima Pirman še vedno stare rokavice, ni pa vedel povedati, kje jih je našel.

Tudi prekomerno koriščenje zaščitnih sredstev ni upravičeno, ob vsem tem pa moramo poudariti, da bo v Železarni treba tudi to vprašanje primerno zaostri in proti tistim, ki z zaščitnimi sredstvi molamarno postopajo, tudi kazensko ukrepati. Prav bi bilo, da bi tako odkrito in dosledno kakor tov. Šega poročali o koriščenju zaščitnih sredstev tudi skladiščniki iz drugih delovnih enot v Železarni, kajti tudi to vpliva na zmanjšanje režijskih stroškov.

Naš železar je politično zrel, saj kljub negotovosti dosega vedno boljše rezultate

(nadaljevanje s 1. strani)

srednjeročni plan razvoja, ki zagotavlja železarni izgradnjo druge etape rekonstrukcije, pa tudi integralni razvoj slovenskih železarn.

Na seji je bilo predvsem poudarjeno, da bo sanacija uspešna le v primeru, če bo v vseh ukrepih uresničenih istočasno. Ponovno je bilo poudarjeno, da je potrebno zahtevati od republike in zveze program, v katerem naj bi bilo določeno mesto in perspektiva črne metalurgije nasploh. Zavržena je bila vsaka misel, da bi lahko kdo očital železarni politično nezrelost, saj kolektiv ob vsej negotovosti za bodočnost dosega vedno večjo produktivnost in vedno večje uspehe.

Odborniki so potrdili predloženi sanacijski program železarne s tem, da skupščina občine predloži upravnemu odboru sklada republiških skupnih rezerv gospodarskih organizacij zahtevek za sanacijski kredit v znesku 50 milijonov N din. Odborniki so se strinjali, da se da tudi garancijska izjava, v kolikor bi bila ta potrebna.

Predlog proračuna in program komunalnih del na zborih volivcev

Letošnji proračun občine obsega skupno s prispevkom za uporabo mestnega zemljišča, ki se uporablja namen-sko, 13.031.500 N din, poleg tega pa se od prispevkov in davkov v določenem procentu steka denar še posebej za potrebe temeljne izobraževalne skupnosti. Skupno naj bi bilo za izobraževanje letos namenjeno 7.735.460 N din.

Največji dohodek je predviden od prispevkov od osebnih dohodkov v občini zaposlenih, kar pa je v veliki meri odvisno, kakšni bodo osebni dohodki v železarni, kot največji gospodarski organizaciji. Nižji osebni dohodki, ali morda celo minimalni osebni dohodki bi pomenili vrsto težav, tako za čisti proračun občine in vrsto dejavnosti, kot za temeljno izobraževalno skupnost. Po posameznih vrstah so dohodki čistega proračuna predvideni: od prispevkov od osebnih dohodkov zaposlenih 4.759.440 N din, od davkov 3.902.000 N din, od taks 750.000 N din, od raznih drugih dohodkov 862.811 N din, od prenešenih sredstev iz lanskega leta 207.249 N din, medtem ko je od prispevka za uporabo mestnega zemljišča predviden dohodek 2.550.000 N din.

Glede na predvidevanja, naj bi celotni dohodek občine znašal (skupno s sredstvi za izobraževanje) 20.766.960 N din ali za 11,51 % več kot je

znašala realizacija za leto 1968. Pri tem so sredstva za temeljno izobraževalno skupnost letos za 28,26 % večja, čisti proračun pa je za 1,38 % večji kot je bila lanska letna realizacija.

Predlog proračuna občine seveda tudi določa, kakšna naj bi bila podrobna delitev vseh proračunskih dohodkov, pri čemer pa je predlog v celoti za okroglo 30 % nižji, kot pa so bili predlogi posameznih koristnikov proračuna.

Kulturno prosvetna dejavnost:

Za štipendije 79.000, toliko kot je bila lanske letna realizacija, za teritorialno obrambo pa kar 500.000, saj razmere v svetu in nova zakonodaja zahteva veliko večja sredstva.

Socialno varstvo:

V te namene je v celoti določenih 6 % več sredstev — za podpore družinam kadrovcem 20.000, za stalne socialne podpore 170.000, za enkratne socialne podpore 8.000, za oskrbnine za odrasle 175.000, za oskrbnine za mladoletnike 332.000, za rejništvo 60.000, za počitniške kolonije 30.000, dotacijo sklada 23 in za priznavačnine, prenešene iz republike in okraja 291.000 ter za stroške za oskrbo pobeglih otrok in mladine 8.000. V vseh postavkah je malenkostno povišanje sredstev, le dotacija sklada za borce se je povečala za 44 %.

Zdravstveno varstvo:

dosega v predlogu le 94 % lanske letne realizacije, pri čemer pa je bil lanske letni proračun prekoračen za 18 %. Za preventivno službo je po dogovoru gorenjskih občin in Komunalnega zavoda za socialno zavarovanje Kranj ter na priporočila IS treba prispevati 4 din na prebivalca v sklad zdravstvenega zavarovanja delavcev KZSZ Kranj. Za zdravljenje po uredbi je tako predvideno 120.000, zdravljenje po odloku 27.000, za cepljenje 1.000, za preventivne zdravstvene ukrepe 10.000, za fluorografiranje 10.000, za komisijo za dovolitev splava 5.000, za komisijo za kategorizacijo otrok 5.000, za sanitarno inšpekcijo 20.000, za ostale funkcionalne izdatke 1.000 ter za preventivo 110.000 N din.

Komunalna dejavnost

predvidena sredstva ne bodo pokrila celotnih stroškov iz te dejavnosti in tako bodo koncem leta ostale neporavnane obveznosti, ki jih bo treba upoštevati v proračunu prihodnje leto. Za vzdrževanje komunalnih objektov je predvideno 600.000, za vzdrževanje javne razsvetljave 150.000, za požarnovarnostno

komisijo 4.000 ter za krajevne skupnosti za komunalno dejavnost 200.000. Skupno je predvideno manj denarja kot je bila lanske letna realizacija.

Delo državnih organov

za stroške predsedstva 102.000, za finančni načrt upravnih organov SOB 2.415.500, občinskega sodišča 474.500, sodnika za prekrške 152.000, Postajo milice 110.000, za stroške volitev 50.000, zasedanje skupščine 18.000, seje svetov in komisij 18.000, delo strokovnih komisij 6.000, za tisk, oglase in objave 20.000, stroške stikov z zamejstvom, sprejeme in reprezentance 10.000, ostale funkcionalne izdatke 100.000, za stroške plačilnega prometa 25.000, za komisijo za varnost prometa 15.000, tržno inšpekcijo 1000, odmero in kataster zemljišč 50.000, službo pravne pomoči 15.000, občinsko javno pravobraniteljstvo 15.500, občinsko javno tožilstvo 67.000, stalno konferenco mest 5.000, »Občan« Lj. 4.000 in medobčinske inšpekcijske službe 32.000. V tej skupini je bilo upoštevano le 5 % povišanje osebnih dohodkov zaposlenih, to je manj kot jih predvidevajo smernice gospodarskega razvoja občine.

Dejavnost družbeno političnih organizacij in društev

Tudi dotacije v tej skupini predstavljajo približno 10 % povišanje. Za občinski odbor SZDL je namenjeno 70.000, za praznovanje 15.000, občinski odbor ZMS 41.000, občinski odbor ZPM 15.000, občinski odbor RK 15.000, občinsko gasilsko zvezo 38.000, gorsko reševalno službo 20.000, organizacijo Zveze slepih 5.000, organizacijo Zveze gluhih 3.000 ter Hortikulturno društvo 8.000.

Negospodarske investicije

V večini postavk je bilo treba znižati realno postavljeni plan, izpadle pa so celotne obveznosti po pogodbi do kliničnih bolnic v Ljubljani v znesku 220.500, za žale na Blejski Dobravi v znesku 200.000 in za odkup zemljišč in stavb od ZTP Ljubljana v višini 75.000. Za vse te vsote bo treba med letom najeti kredite. Tako je od ostalih postavk predvideno za načrte — urbanizem 300.000, za udeležbo pri gradnji stanovanj 300.000, za obveznosti iz posojil za negospodarske investicije 800.000 in za vzdrževanje zgradb skupščine in druge 50.000.

MED GOSPODARSKIMI POSEGI so tako kot vsako

leto upoštevami regres za mleko 110.000, za stroške referata za kmetijstvo 5.000 in za veterinarsko inšpekcijo 5.000.

PRORAČUNSKÉ OBVEZNOSTI IZ PREJŠNJIH LET znašajo 1.000.000 din, to pa so neporavnani računi za komunalno vzdrževanje in pluje-nje, za zavarovanje cestnih prehodov, gasilsko službo, pogodbeno obveznost do kliničnih bolnic, preventiva, anuitete in nekatere manjše obveznosti.

MED NERAZPOREJENIMI DOHODKI se upoštevajo nepredvideni izdatki, za kar je določeno po predlogu 91.500 din. Skupno je tako razporejeno v določenem znesku 9.533.000 N din. Poleg tega pa osnutek predloga določa dohodek v odstotkih od posameznih proračunskih dohodkov. V skladu za kulturo in prosveto naj bi se tako zbralo 388.500, v skladu za telesno vzgojno dejavnost 300.000, za dejavnost krajevnih skupnosti 160.000 in v rezervni sklad 105.000, za kulturo in telesno kulturo je tako predvideno 5 % povečanje glede na lanske letno realizacijo, medtem ko se rezervni sklad občine oblikuje v višini 1 % od proračunskih dohodkov. V predlogu odloka je še predvidena 10 % omejitev korišćenja proračunskih izdatkov vseh porabnikov proračunskih sredstev.

Komunalna dela

Drug predlog, o katerem so razpravljali odborniki, pa je bil predlog komunalnih del za letošnje leto. Za letos je od prispevka za uporabo mestnega zemljišča, kjer je upoštevano 40 % manj obveznosti železarne in drugih dohodkov, skupno predvidenih 4.381.000 N din. Glede na skromna sredstva so seveda tudi programi skromnejši. V prioritetenem redu je v letošnjem letu predvidena rekonstrukcija spodnjega dela česte Planina pod Golico, grad-

nja ceste do novega naselja v Breznici, obnova ceste do novega mostu pri Mojstrani do naselja Mojstrana (brez asfalta), rekonstrukcija ceste v Vrata in dograditev ceste Planina pod Golico mimo pokopališča do karavle in gradnja mostu pri Mojstrani. Poleg tega je več sredstev namenjenih za javno snago in vzdrževanje cest, za cestne znake in avtobusna postajališča na Blejski Dobravi, Mojstrani in Žirovnici, za hortikulturo (urejanje od Javornika do Plavža in v Kranjski gori), za javno razsvetljavo, med drugim ureditev te Podmežaklje, za kanalizacijo (raziskave in načrti ter pričetek del kanalizacije v naselju Selo in Zabreznica, nadaljevanje del na Blejski Dobravi, I. etapa ureditev športnega grabna), za ureditev vodovoda v novem naselju Breznica in vodovod v Prihodih.

Pri posameznih delih bodo sodelovali tudi drugi kot GG Bled, JLA, Cestni sklad SRS, avtobusna podjetja, krajevne skupnosti, železarna, Zavarovalnica in hišni sveti. Vrsto ostalih nujnih komunalnih del je v drugi prioriteti, to pomeni, da bodo začete oz. izvedene, če bo denar.

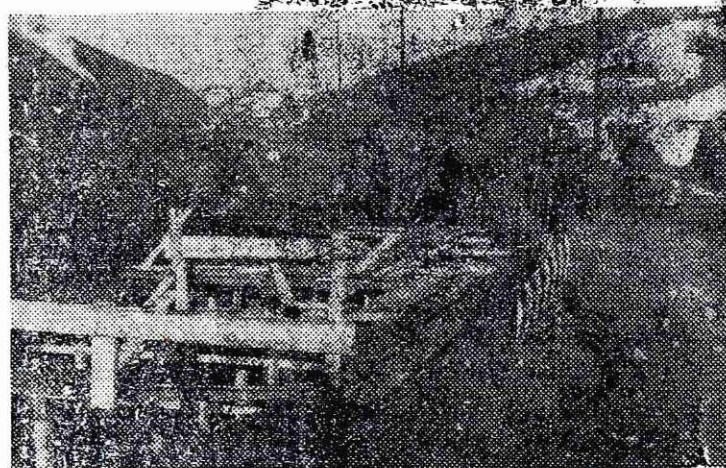
Tako o predlogu proračuna občine Jesenice in programu komunalnih del bodo razpravljali občani na zborih volivcev in za tem šele dokončno ponovno odborniki Skupščine občine Jesenice.

Volitve

Na koncu ponedeljkeve seje so odborniki razpravljali še o razporedu zborov volivcev in zborov delovnih ljudi ter o odloku, po katerem bodo kmetje volili svoje odbornike v zbor delovnih ljudi 11. aprila, istočasno kot ostali občani odbornike v občinski zbor. Ostali zaposleni v naši občini bodo volili odbornike v zbor delovnih ljudi Skupščine občine Jesenice 9. aprila.

T. L.

Iztok hudournika športnega grabna

Marsikdo, ki potuje z Javornika na Jesenice ali obratno, se sprašuje kaj delajo delavci na česti blizu bencinske črpalke. Nasip je že zasul iztok hudournika športnega grabna. Zato delavci Kovinarja urejajo graben za iztok hudournika. Izkop novega kanala bo speljan od gasilskega doma železarne do Save (v dveh etapah). Dela financirajo železarna, občina Jesenice in Kovinar.

RAZPORED

kandidacijskih zborov volivcev na območju občine Jesenice z dnevnim redom:

1. Razprava o predlogu proračuna občine Jesenice za leto 1969 in program komunalnih del za leto 1969.
2. Poročilo in razprava o kandidatih za odbornike občinskega zbora Skupščine občine Jesenice, katere je določila kandidacijska konferenca.
3. Poročilo in razprava o kandidatih za poslanca republiškega zbora Skupščine SR Slovenije, katere je določila občinska kandidacijska konferenca.
4. Poročilo in razprava o kandidatih za poslanca družbeno-političnega zbora Zvezne skupščine, katere je določila kandidacijska konferenca za volilno enoto.

KRAJEVNA SKUPNOST RATEČE — Rateče (kino dvorana Rateče), 25. marca.

KRAJEVNA SKUPNOST KRANJSKA GORA — Podkoren (dvorana KZ Podkoren), 25. marca; Kranjska gora (zapadni del) — osnovna šola Kranjska gora, 25. marca; Kranjska gora (vzhodni del) — kino dvorana Kranjska gora, 25. marca; Gozd in Srednji vrh (hotel Špik Gozd) — 25. marca.

KRAJEVNA SKUPNOST DOVJE — MOJSTRANA — Dovje in Belca / Podkuže (kino dvorana Dovje), 25. marca; Mojstrana (gasilski dom Mojstrana), 25. marca; Zgornja Radovna (gostilna Lipovec Radovna), 25. marca.

KRAJEVNA SKUPNOST HRUŠICA — Hrušica (mala dvorana doma družbenih organizacij na Hrušici) — 25. marca.

KRAJEVNA SKUPNOST PLANINA POD GOLICO — Planina pod Golico, Prihodi, Plavški Rovt (osnovna šola Planina pod Golico) — 22. marca.

KRAJEVNA SKUPNOST JESENICE — PLAVŽ — Jesenice Plavž/I (bolnica Jesenice — jedilnica), 21. marca; Jesenice Plavž/II (dom dr. Berglja Jesenice), 21. marca; Jesenice Plavž/III (dom dr. Berglja Jesenice), 20. marca; Jesenice Plavž/IV (sejna dvorana Sob Jesenice), 20. marca; Jesenice Plavž/V (komunalni zavod za socialno zavarovanje Jesenice — sejna soba), 20. marca; Jesenice Plavž/VI (sejna dvorana Sob Jesenice), 21. marca; Jesenice Plavž/VII (komunalni zavod za socialno zavarovanje Jesenice — sejna soba), 21. marca; Jesenice Plavž/VIII (gasilski dom Jesenice), 21. marca.

KRAJEVNA SKUPNOST SAVA JESENICE — Jesenice Sava/IX (gimnazija Jesenice — telov.), 24. marca; Jesenice Sava/X (osnovna šola Tone Čufar Jesenice), 26. marca; Jesenice Sava/XI (osnovna šola Tone Čufar Jesenice), 24. marca; Jesenice Sava/XII (dvorana pri Jelenju Jesenice), 24. marca; Jesenice Sava/XIII (obrat družbene prehrane Jesenice), 24. marca.

KRAJEVNA SKUPNOST PODMEŽAKLJA JESENICE — Jesenice Podmežaklja/XIV (kegljišče Jesenice), 24. marca; Jesenice Podmežaklja/XV (krajevna skupnost Podmežaklja), 24. marca; Jesenice Podmežaklja/XVI (krajevna skupnost Podmežaklja), 25. marca.

KRAJEVNA SKUPNOST JAVORNIK — KOROŠKA BELA — Javornik — Koroška Bela/XVII (kulturni dom na Javorniku), 25. marca; Javorniški Rovt (Pristava Javorniški Rovt), 21. marca; Javornik — Koroška Bela/XVIII (Dom upokojencev na Javorniku), 24. marca; Javornik — Koroška Bela/XIX (Dom upokojencev Javornik), 25. marca; Javornik — Koroška Bela/XX (kulturni dom Javornik), 24. marca; Javornik — Koroška Bela/XXI (dom Partizana Javornik), 24. marca; Javornik — Koroška Bela/XXII (osnovna šola Koroška Bela), 24. marca; Javornik — Koroška Bela/XXIII (osnovna šola Koroška Bela), 25. marca.

KRAJEVNA SKUPNOST BLEJSKA DOBRAVA — Blejska Dobrava (zapadni del) — osnovna šola Blejska Dobrava, 25. marca; Kočna (gostišče Rozman Kočna), 21. marca; Blejska Dobrava (vzhodni del) — osnovna šola Blejska Dobrava — 24. marca.

KRAJEVNA SKUPNOST ŽIROVNICA — Moste in Breg (dom TVD Partizan Žirovnica), 25. marca; Žirovnica (dom TVD Partizan Žirovnica), 26. marca; Selo pri Žirovnici, Zabreznica, Vrba (gostišče Zelenica), 25. marca; Breznica, Smokuč, Doslovče, Rodine (dom Svobode Breznica), 25. marca.

VSI ZBORI VOLIVCEV SO OB 19. URU!

Popravek seznama kandidatov

V seznamu kandidatov izbranih na kandidacijskih konferencah za ZBOR DELOVNIH SKUPNOSTI v podskupini industrija, objavljenem v 10. števil. Zvezdarja je

prišlo do napake, ki jo s tem popravljamo. V volilni enoti 18 je prvi kandidat PIRC ANICA, Cesta revolucije 4 in ne ANTON, kakor je bilo pomotoma objavljeno.

V Mostah delo napreduje

Ustavilo se je le v Mostah pri stebru št. 3. Med Antonom Vovkom, lastnikom zemljišča pod bodočim mostom, in poslovnim združenjem GIPPOS, ki je izvajalec del, še ni prišlo do sporazuma glede višine zneska odškodnine. GIPPOS je menda pripravljen plačati odškodnino v znesku 10 milijonov S din, medtem ko lastnik zahteva znatno več.

Sicer pa potniki, ki potujejo skozi Moste in domačini izražajo splošno zadovoljstvo, ker druga dela izredno hitro napredujejo. Cesta mora biti predana prometu že do 15. julija letos, kar je zelo kratek rok za graditelje ceste.

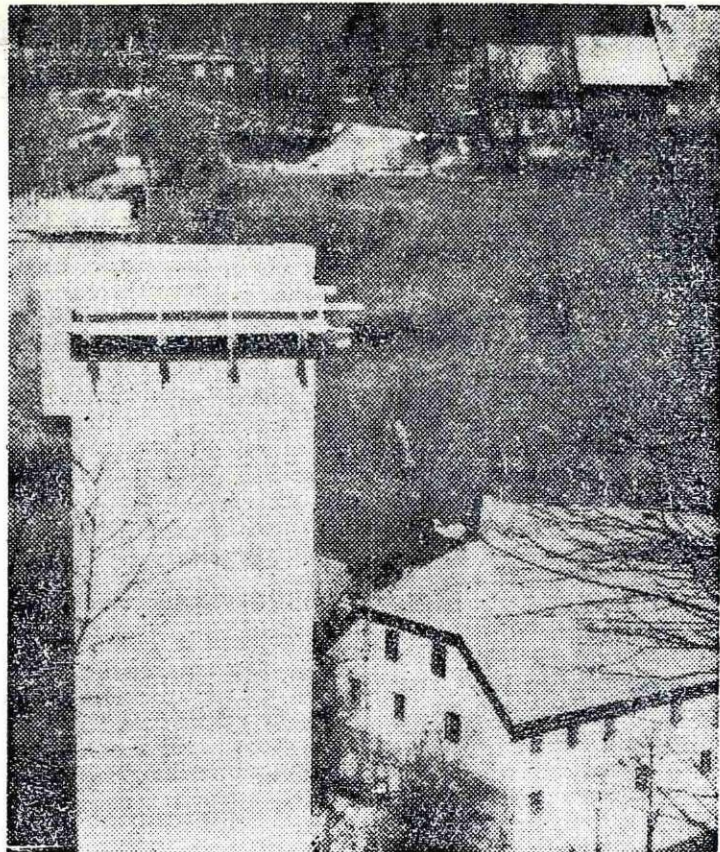
Dolžina novega odcepa ceste znaša 1636 metrov. Na tej relaciji bosta dva nova mosta. Most prek Završnice bo dolg čez 150 metrov, zgrajen pa bo na petih nosilnih stebrih. Pri gradnji ceste sodeluje več podjetij, med njimi ima največje obveznosti SGP Sava Jesenice. Cena celotne trase, mostov z vsemi dodatnimi stroški (tudi odškodnine za zemljišče) je po pogodbi s Cestnim skladom SRS določena v znesku 415 milijonov S din. Po prvotni oceni pa so menili, da bodo stroški najmanj 550 milijonov. Ni naš namen da prognoziramo realnost pogodbenega zneska, toda nekateri ljudje že zdaj dvomijo, če bo s tem denarjem res zgrajena nova trasa ceste v Mostah. Dejstvo je, da je cena res zelo nizka. J. V.

Kdo bo peljal nazaj?

V 8. številki Zvezdarja, dne 28. februarja smo objavili članek pod naslovom KDO BO PELJAL NAZAJ? Naš dopisnik M. G. v zaključku članka poudarja, da je bilo splošno mnenje potnikov, da bi mogel iti nazaj transturistov avto. To pa seveda še ni uradno mnenje, ker so bili lahko potniki v transturistovem avtobusu obratnega mnenja. Vsi bi bili radi čimprej doma in je povsem razumljivo, da so bili nejevoljni, zato so obtoževali vsak nasprotnega šoferja. Uradno mnenje pa je na oko težko dati, ker v šoferskih pravilih pravi, da pelje nazaj tisto vozilo, ki ima najbližje do izogibalnice.

Tudi zadnji stavek v omenjenemu članku, kjer pisec pravi, da transturistov šofer vzvratne vožnje ne obvlada in da je »šprical« ure, ko se je učil vožnje nazaj, so vzete iz pogovora potnikov in so bile izrečene v šali. Resnica pa je in to je vedel tudi vsakdo od potnikov, da šofer brez tega znanja ne bi mogel opravljati s krmilom avtobusa in sprejeti tako velike odgovornosti.

Prosimo šoferja transturistovega avtobusa in vse, ki so napačno razumeli to hudomušno pripombo potnikov, da to oprostijo.

Stebri za bodoči most v Mostah

RAZPORED

kandidacijskih zborov delovnih ljudi v Železarni z dnevnim redom:

1. Razprava o predlogu proračuna občine Jesenice za leto 1969 in program komunalnih del za leto 1969.
2. Poročilo in razprava o kandidatih za odbornike zbora delovnih skupnosti Skupščine občine Jesenice, katere je določila kandidacijska konferenca.
3. Poročilo in razprava o kandidatih za poslanca gospodarskega zbora Skupščine SR Slovenije, katere je določila občinska kandidacijska konferenca.
4. Poročilo in razprava o kandidatih za poslanca gospodarskega zbora Zvezne skupščine, katere je določila kandidacijska konferenca za volilno enoto.
5. Izvolitev delegata v volilno telo za volitve poslancev zborov delovnih skupnosti Zvezne skupščine in Skupščine SR Slovenije.

24. marca ob 13.30 uri:

PLAVŽ, GRADBENO VZDRŽEVANJE — sejna soba na plavžu.

MARTINARNA — jedilnica martinarne.

LIVARNA, ELEKTRO JEKLARNA, VALJARNA ŽICE JESENICE — garderoba valjarne žice.

ELEKTRODNI ODDELEK, ŽEBLJARNA, SAMOTARNA — obrat žebjarne.

TRANSPORTNA SLUŽBA — šolska soba transportne službe.

STROJNE DELAVNICE, RTA — v obratu strojne delavnice.

STROJNO VZDRŽEVANJE JESENICE, TEHNIČNE SLUŽBE VZDRŽEVANJA — strojno vzdrževanje v instalacijski delavnici.

PLINSKA IN VODNA ENERGIJA, ELEKTRO TROPLOTNA ENERGIJA, ELEKTRO VZDRŽEVANJE JESENICE — delavnica elektro vzdrževanja.

VALJARNA PROFILOV — jedilnica lahkkih prog.

VALJARNA 2400, STRUGARNA VALJEV, TRANSPORT, SLUŽBA JAVORNIK, STROJNO VZDRŽEVANJE JAVORNIK, KLJUČAVNICARJI JAVORNIK, MONTAŽA JAVORNIK, INSTALACIJA JAVORNIK, ŽERJAVNI ODDELEK JAVORNIK, ELEKTRO VZDRŽEVANJE JAVORNIK, ELEKTRO REP. DEL. JAVORNIK, DEL. ELEKTR. STROJEV JAVORNIK — garderoba valjarne 2400.

VALJARNA 1300 — sejna soba valjarne 1300.

VALJARNA BELA, VALJARNA ŽICE BELA, STROJNO VZDRŽEVANJE BELA, ELEKTRO VZDRŽEVANJE BELA — sejna soba ANEKS.

JEKLOVLEK — garderoba jeklovleka.

HVŽ — jedilnica HVŽ.

DIREKCIJA, ENERGETSKO GOSPODARSTVO, TPD, KOMERCIJALNI SEKTOR, SPLOŠNI SEKTOR, OTK — velika dvorana pri Jelenju.

SEKTOR ZA EKONOMIKO, UOS, FINANČNO RAČUNSKI SEKTOR, RO, KADROVSKI SEKTOR, PROJEKTIVNI BIRO JESENICE — mala dvorana pri Jelenju.

GEŽ — jedilnica ŽIC.

»Dobri človek iz Sečuana« na jeseniškem odru

Gledališče Tone Čufar bo prihodnji teden uprizorilo tretjo premiero v letošnji sezoni in sicer igro Bertolta Brechta **DOBRI CLOVEK IZ SEČUANA**. Igra ima podnaslov parabola, kar pomeni prisposoba. Tak neobičajen podnaslov je razumljiv, kajti igra **DOBRI CLOVEK IZ SEČUANA** je nemogoče označiti z običajnimi nazivi kot so drama, komedija in podobno, splošen naziv igre pa spet pove premalo. Nemara bomo ta podnaslov najlaže razumeli, če vemo, da je Brecht to igro začel pisati leta 1943 v ZDA, kjer je dobera spoznal brezdušnost in nehumano izkoriščevalnost kapitalističnega sveta. Zvest svojim naprednim svetovno-nazorskim in umetniškim načelom je ustvaril igro, ki naj v prisposobah, v prenešenem smislu in v skoraj pravljicnem okviru gledalcem pove neusmiljeno resnico o dobrem in zlem v človeku in med ljudmi. **DOBRI CLOVEK IZ SEČUANA** je igra, ki je eno najbolj in še zmerom igranih Brechtovih del, tako na vzhodu kot tudi zahodu.

Bertolt Brecht (1898—1956), nemškega publicista, pesnika, gledališka reformatorja in režiserja, štejejo za enega največjih dramatikov našega časa. Že kmalu po prvi svetovni vojni se je po vsem svetu uveljavil z znamenito »Beraško opero«, ki jo je ljubljanska Drama uprizorila že pred in tudi po zadnji vojni. Brecht se je za novi bolj humani svet boril z vso odločnostjo, zato je razumljivo, da je iz rodne Nemčije moral bežati pred Hitlerjevim režimom, dokler se ni končno naselil v ZDA. Toda tudi od tam je kmalu po vojni moral bežati pred zloglasnim marcarthyjevskim sodiščem spet v Evropo. Nastanil se je v vzhodnem Berlinu, kjer mu v stalinovskoberijski eri spet ni bilo prizanešeno. Kljub vsemu pa je ustanovil slovito gledališče »Berliner ensemble«, kjer je z uprizorjanjem svojih del teoretično in praktično močno zrevolucioniral sodobno gledališko ustvarjalnost. Ustvaril je vrsto sijajnih in čudovitih dramskih del, kot so: Kavkaški krog s kreda, Galileo Galilei, Švejk v drugi svetovni vojni, Mati Korajža in druge, v katerih se kot človek, dramatik in revolucionarni humanist zavzeto in odločno bori proti nazadnjaštvu, neumnosti, krivicam in laži, kjerkoli se pojavijo. Vsa navedena Brechtova dramska dela in še nekaj drugih so bila pri nas na poklicnih odrih z uspehom že uprizorjena. Pred dobrimi desetimi leti je Mestno gledališče ljubljansko prvič pri nas z velikim in izrednim uspehom uprizorilo igro **DOBRI CLOVEK IZ SEČUANA** s pokojno Julko Staričevo v glavni

vlogi, pred nekaj leti pa tudi mariborska Drama. Zaradi tehnične in igralske zahtevnosti pa Brechtova dramska dela, z izjemo »Beraške opere«, na amaterske odre niso prišla.

Jeseniški amaterski gledališčniki so z dolgoletnim in vztrajnim delom že dosegli take ustvarjalne kvalitete, da je prav, če jih preizkusijo tudi ob tako zahtevnem dramskem delu kot je Brechtova igra **DOBRI CLOVEK IZ SEČUANA**. Za vse ljubitelje gledališča bo srečanje z Brechtom prav gotovo zanimivo in vznemirljivo doživetje. Zgodba o dobri Šen Te, ki misli, da bo s trafiko, ki so ji jo podarili bogovi, lahko še boljša, pa spozna, da mora človek izkoristiti, če noče, da ga izkoristijo drugi — je dramsko napeta, polna bogatega dogajanja, pretresljivosti in poetičnosti.

V glavni vlogi Šen Te bo nastopila **Darinka Koroščeva**, v dolgi vrsti ostalih vlog pa nastopa poleg že preizkušenih in znanih igralcev in igralk tudi vrsta mladih igralskih moči. Skratka, v zasedbi, ki šteje 25 vlog, nastopajo vse igralske generacije od najmlajšega **Klemen Klemenca**, ki bo prvič nastopil, do najstarejšega gledalca dobro znanega **Franca Cegnarja**. Igro **DOBRI CLOVEK IZ SEČUANA** je režij-**Bojan Čebulj**, originalno scensko glasbo je naštudiral dirigent **Rado Kleč**, na klavirju pa pesmi in igro spremlja **Bojan Svetin**. Gledališki kolektiv, ki je v igro vložil res veliko truda in požrtvovalnosti, upa, da bo **DOBRI CLOVEK IZ SEČUANA** vsčim številnejši gledališki publiki Jesenic in okolice.

— nj —

Pevci iz Trbovelj na Javorniku

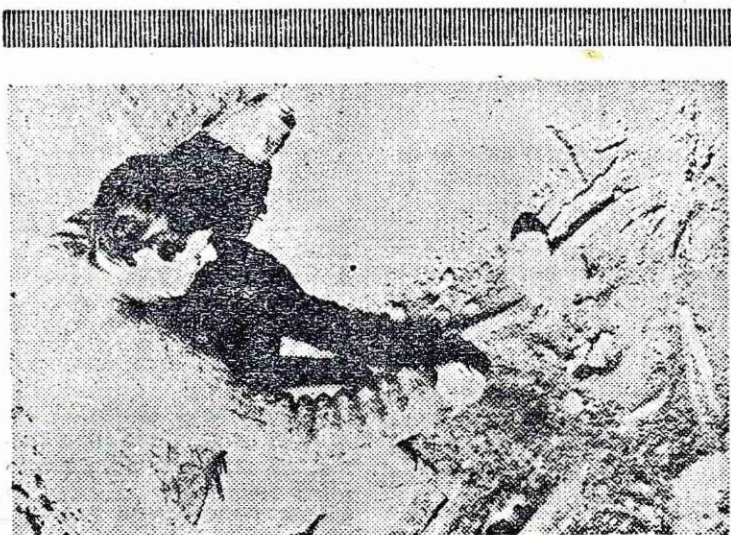
V soboto zvečer se je spet predstavil ljubiteljem petja na Javorniku mešani pevski zbor Svoboda II Trbovlje, ki ga vodi prof. Stane Ponikvar. Kljub slabemu vremenu se je v dvorani osnovne šole zbralo okrog 80 poslušalcev, ki so bili z izvedbo programa zelo zadovoljni. V prvem delu so bile na sporedu umetne pesmi, v drugem delu pa samo narodne pesmi, ki so poslušalcem v dvorani še najbolj ugažale, tako da so morali koroško narodno pesem »Sem se rajtal ženiti« tudi ponoviti.

Prvič se je predstavil na Javorniku tudi trboveljski oktet, ki je bil pri tamkajšnji Svobodi šele pred kratkim ustanovljen. Njihov prvi nastop je bil dokaj uspešen in če bodo z delom tako uspešno nadaljevali tudi v prihodnje, bodo dosegli še lepše uspehe. Tudi z izbiro pesmi so bili poslušalci zelo zadovoljni, saj so bile zelo zahtevne, izvedba pa tudi kvalitetna.

Po koncertu je bil s predstavniki pevskega zbora Svo-

boda II iz Trbovelj ter združenega pevskega zbora Jesenice razgovor o nadaljnjem medsebojnem sodelovanju. Tovariši iz Trbovelj so govorili predvsem o pripravi na srečanje šestih pevskih zborov, ki bo 17. maja v Trbovljah. Razpravljali so tudi o poslovniku za vsakoletno srečanje pevskih zborov, ki ga bodo te dni odposlali v Branik, Trst, Doberdob in na Koroško. Omenimo naj še, da nameravajo sodelovanje razširiti tudi na mladinske pevske zборе ter vzpostaviti tesnejše stike z osnovnimi in srednjimi šolami, ki pevske zборе že imajo. Tovariši iz Trbovelj so nam povedali, da glede pomlajevanja nimajo težav in problemov, saj je tudi njihov pevski zbor sestavljen v glavnem iz mladih pevk in pevcev. Vključevanje mladih v pevske zборе po njihovem mnenju lahko uspeva samo ob dobrem razumevanju in tesnem sodelovanju s šolskimi kolektivi.

— or

Arheolog pri odkrivanju tisočletnega grobišča v Mostah

film • film • film • film • film • film • film

Gomila ubijalcev

ZA UVOD:

Ob proizvodih, kakršni so v veliki meri v Španiji, Italiji in Franciji nastali westerni, množici parodij (ki to skušajo biti) na vsemogočne, absolutno najmočnejše ljudi kot so različni tajni agenti, sem resnično v zadregi, s kakšnega zornega kota naj gledam takele proizvode, da jih bom — vsemu navzlic — videl malo svetleje, v boljši luči kot sicer. Pri takem nehvaležnem razmišljanju se mi znova in znova pojavljajo vprašanja, ki zadevajo sam problem FILMA, kot naprimer: Kaj je film? Kdaj je film res film? Mar je film sploh umetnost? Takšno samospraševanje me vedno bolj in bolj postavlja pred ovire, ki niso niti malo lahko premostljive. Kljub temu, da o tem premišlujem in se vprašujem ob takihle pobliških o filmu ne morem govoriti kaj več. Toda vsa ta vprašanja so zelo pomembna in jih bom skušal nekoč toliko kolikor se da razrešiti.

Da tokrat govorim o Gomili ubijalcev, torej o filmu z Mattom Helmom v glavni vlogi, ni naključje pa tudi odveč ne bo, zakaj s Helmom smo se že in se še bomo srečevali. Število filmov o tem agentu ni tako majhno in naši distributerji jih pridno kupujejo. Vedo, kje se lahko dobro zasluži.

Matt Helm ni parodija na Jamesa Bonda kot junaka in njegova dejanja. Matt James vseh filmskim obrtno-igralskih lastnostih ne dosega. Razen trivialnosti, lažnega blišča in vsiljive sentimentalnosti ta naš junak ne premore dosti več. Matt Helm ni junak akcije in dinamike, prefinjen zapeljivec in junak in pol (kakršen je vsekakor James Bond), a vseeno uspeva. Kako to? Samo zato, ker ne sme propasti, mora uspevati,

čeprav bi zaradi okornosti, zaradi tega, kjer je zgolj kreitura že davno moral. Seveda: kdo bo, potem ko Matt Helma več ne bo reševal Washington? James Bond sigurno ne; njemu je dolžnost skrbeti za Njeno Veličanstvo ...

Matt Helma rešujejo pred propadom (finančnim in filmskim) Dean Martin, kjer je slaven in vmes včasih celo zapoje, kar je reklama zanj osebno in Matt Helma, obenem, očarljiva in zmerom številno zastopana dekleta, nezahtevna in vsake vrste kiča željna publika in ne nazadnje uspela reklama, ki ob koncu napove prihodnji film. Tako smo tudi v Gomili ubijalcev zvedeli za film, ki nas bo raz(jezil) vedril in kate-rega zveneči (slovenski) naslov se glasi: »Matt Helm ljubi in ubija«.

Kljub neizvirnosti ima film nekaj majhnih izvirnosti. V prvi vrsti je najlepša in zavidanja vredna glava filma. Ta glava kot pri vseh »helmovskih« filmih kaže izredno sposobnost kombinacije animacije in igranega filma, ki delo dela nadvse osvežujoče in prijetno, ker je v vsakem filmu drugače sestavljena in rešena, je hvalevredna. Manj pohvale pa zasluži uporaba pištole, ki ustreljajočega in ob večkratni uporabi učinkuje nezabavno, da o zasledovalni vožnji, avtomatični postelji in točilni mizi ne besečim.

Gomila ubijalcev mi ne prebudi niti kanček židane volje, čeprav nisem tako zelo resen človek. Resnica je, da film takšen, kakršen je, ni smešen, vendar niti razburljiv in dinamičen. Drži pa, da mi šablone, ki se ponavljajo v treh filmih z Deanom Martinom, segajo že čez glavo.

—na

Misli

Varamo se, če mislimo, da so zmagovite samo silovite strasti, kakršni sta stremušstvo in ljubezen. Zmago odnese pogosto lenoba z vso svojo nedejavnostjo; le-ta si samozvano prilašča načrte in prizadevanja vsega življenja ter použije vse njegove strasti in moči.

Kadar naše sovraštvo prekipi, se ponižamo pod raven tistih, ki jih sovražimo.

Prevare bi morale dušiti ljubezen, in kdor ima povod za ljubosumje, bi se mu ne smel predati. Samo osebe ki nas skušajo obvarovati ljubosumja, so vredne, da ga v nas bude.

La Rochefoucauld

VSEM NEKDANJIM IN SEDANJIM GLEDALIŠČNIKOM

Pripravljalni odbor za proslavo 100-letnice Železarne sklicuje v četrtek, 27. marca ob 19. uri v zgornjih prostorih Kazine RAZGOVOR Z VSEMI NEKDANJIMI IN SEDANJIMI GLEDALIŠČNIKI. Osnovna tema razgovora je: študij dramskega dela za 100-letnico Železarne.

Vljudno vas vabi PRIPRAVLJALNI odbor.

P. U.

Kaj homo gledali v kinu

Kino RADIO

22. in 23. marca amer. barvni film **UPORNIK PRERIJE**, v glavni vlogi Charlton Heston, ob 17. in 19. uri.

24. marca amer. barvni film **ZAJTRK PRI TIFANYJU**, v režiji Blacka Edwardsa, v glavni vlogi Audrey Hepburn, ob 17. in 19. uri.

25. in 26. marca amer. barvni film **DRUŽINSKE ZADEVE**, v glavni vlogi Hailey Milles in John Milles, ob 17. in 19. uri.

27. marca amer. film **ŽIVLJENJE PO SMRTI**, v režiji Michaela Curtiza, v glavni vlogi Boris Karloff, ob 17. in 19. uri.

28. marca amer. barvni CS film **NENAVADNA KRAJA**, v režiji Ronalda Neame, v glavni vlogi Michael Caine, ob 17. in 19. uri.

29. marca danski barvni film **ODKRITJE LJUBEZNI**, v režiji Anelize Moinehe, v glavni vlogi Ole Soltoft, ob 17. in 19. uri.

Kino PLAVZ

22. in 23. marca angl. barvni film **DRUŽINSKE ZADEVE**, ob 18. in 20. uri.

24. in 25. marca amer. barvni film **UPORNIK PRERIJE**, ob 18. in 20. uri.

26. marca amer. film **ŽIVLJENJE PO SMRTI**, ob 18. in 20. uri.

27. in 28. marca amer. barvni CS film **ZGODBA O JESSY JAMESU**, ob 18. in 20. uri.

29. marca angl. barvni film **SMESNE STVARI SO SE ZGODILE NA POTI V FORUM**, ob 18. in 20. uri, v režiji Richarda Lesterja, v glavni vlogi Zero Mostel.

Kino DOVJE

22. marca amer. barvni film **UBIJALEC NA KONJU**.

23. marca angl. barvni CS film **ZAKON BREZ ZAKONA**.

27. marca amer. barvni film **UPORNIK PRERIJE**.

29. marca amer. barvni CS film **ZGODBA O JESSY JAMESU**.

Kino ŽIROVNICA

23. marca amer. barvni film **UBIJALEC NA KONJU**.

26. marca amer. barvni film **UPORNIK PRERIJE**.

30. marca amer. barvni CS film **ZGODBA O JESSY JAMESU**.

Kino KRANJSKA GORA

22. marca amer. barvni film **GOMILA UBIJALCEV**.

23. marca amer. barvni CS film **ZGODBA O JESSY JAMESU**.

27. marca angl. barvni film **DRUŽINSKE ZADEVE**.

29. marca amer. barvni film **UPORNIK PRERIJE**.

Gledališče

V sredo, 26. 3., ob 19.30 uri: B. Brecht **DOBRI CLOVEK IZ SECUANA** — Igra — Slavnostna premiera v počastitev V. kongresa ZKPO Slovenije. **IZVEN**.

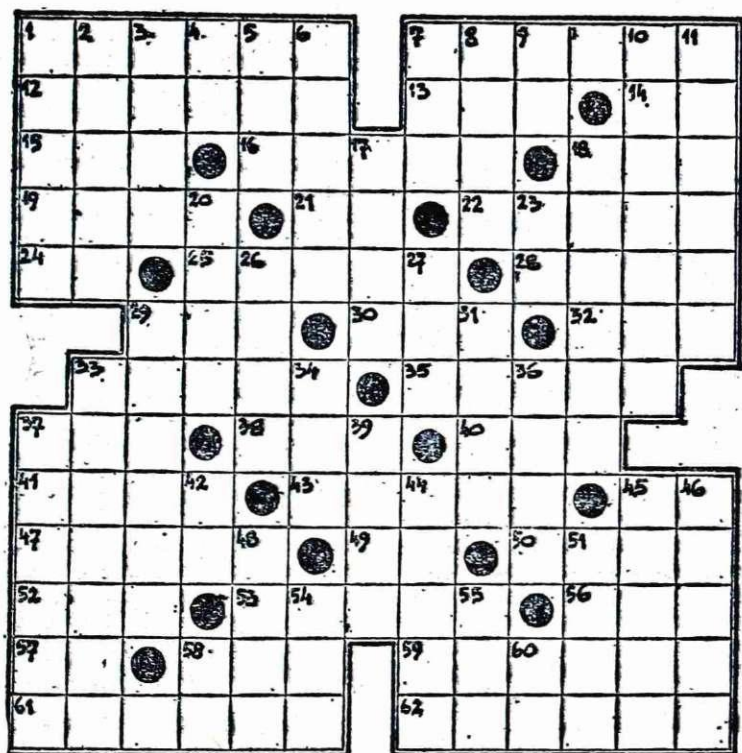
V petek, 28. 3., ob 19.30 uri: B. Brecht **DOBRI CLOVEK IZ SECUANA** — Igra — Za abonma PETEK in IZVEN.

V soboto, 29. 3., ob 19.30 uri: B. Brecht **DOBRI CLOVEK IZ SECUANA** — Igra — IZVEN.

V nedeljo, 30. 3., ob 19.30 uri: B. Brecht **DOBRI CLOVEK IZ SECUANA** — Igra — Za abonma NEDELJA in IZVEN.

Vse ljubitelje gledališča, kakor tudi gledališke abonente opozarjamo na novo premiero Brechote igre **DOBRI CLOVEK IZ SECUANA**, zlasti še, ker bo igra na sporedu le krajši čas. Zato čimprej izkoristite priložnost in si ogledite igro, vstopnice pa si zagotovite z rezervacijo na telefon 82-200.

Križanka

ZAHVALA OB OBLETNICI

Ob obletnici tragične smrti našega dragega in nepozabnega sina in brata

LOJZETA GAJSKA

se iskreno zahvaljujem vsem njegovim dobrim prijateljem, planincem z Javornika in Koroške Bele ter iz sosednjih planinskih društev, ki so ga ohranili v lepem spominu.

Zahvaljujem se jim za izkazano pomoč in pozornost ter za iskreno sočustvovanje.

Iskrena hvala upravnim odborom Planinskih društev Jesenice, Javornik-Koroška Bela, Martuljek in vsem ostalim, ki so poskrbeli, da je bila odkrita na kraju nesreče pod Slemenom spominska plošča, ki bo trajno spominjala mimoidoče na tragedijo, ki se je pripetila dne 24. 3. 1968.

Zahvaljujem se tudi vsem, ki so nama priskočili v tem času finančno in moralno na pomoč.

Posebno zahvalo sva dolžni kolektivu livarne Železarne, ki so nama odlili ploščo za za spomenik na njegovem grobu.

Vsem še enkrat najlepša hvala.

Zalujoči: mama Ančka in sestra Rezka z družino

ZAHVALA

Ob prerani izgubi moža in očeta

IVANA KRIVCA

se najlepše zahvaljujem za vso pomoč sosedom, posebno Jerici Pintar in Jankotu Novak. Nadalje vsem darovalcem vencev in vsem za izrečena sožalja, posebno svojim sodelavkam ter vsem voznikom osebnih avtomobilov. Zahvaljujem se za poslovilne besede Nikotu Štravsu, organizaciji ZB in SZDL ter ribiški družini Radovljica.

Posebno se zahvaljujem za dolgoletno zdravljenje dr. Mihaelu Sajevcu in dr. Dražiču.

Hvala vsem, ki so ga spremlili na njegovi zadnji poti.

Zalujoča: žena Ančka, sin Janko in hčerka Milena

Vod.: 1. nemški romantični pesnik (Avgust, 1796-1835), 7. protestantski duhovnik, 12. gozdna rastlina z užitnim plodom, 13. naplačilo, 14. zaimek, 15. vzdevek Eisenhwerja, 16. oslon, zaslonba, 18. stvarnik sveta po verovanju starih Egipčanov, 19. majhna, 21. oranje, 22. tanka deska, 24. aluminij, 25. dan v tednu, 28. poba, deček, 29. kovanje, 30. živalska maščoba, 32. zoološki vrt, 33. član, 35. stara dolžinska mera, 37. reka v Italiji, 38. začimba, 40. zvok, 41. kis, 43. umetnik, 45. mednarodna avtomob. oznaka za Evropo, 47. buča, 49. enaka soglasnika, 50. priimek ljubljanske TV napovedovalke, 52. resnično, 53. znojen, 56. čar, 57. števec, 58. tanka tkanina, 59. pripomoček za taljenje, 61. močno čustvo,

DELAVSKA UNIVERZA JESENICE

vpisuje v srednjo upravno-administrativno šolo 3. letnik — oddelek za odrasle na Jesenicah. Šola bo trajala dve leti.

Pogoji za vpis so:

— dokončana dveletna administrativna šola ali enoletna administrativna šola za odrasle in — diferencialni izpiti.

Za diferencialne izpite bomo priredili v kratkem pripravljalni tečaj.

Prijave pošljite na Delavsko univerzo Jesenice, Titova 64, pisмено ali po telefonu št. 82-427.

DELAVSKA UNIVERZA JESENICE

ZAHVALA

OB OBLETNICI

24. marca bo minilo eno leto, odkar je v snežnih plazovih pod Mojstrovko skupaj s svojimi tovariši izgubil življenje moj dragi in nepozabni sin in brat

ANDREJ NOČ

Ob tej priliki se najlepše zahvaljujem vsem njegovim prijateljem in znancem, ki ga ohranjajo v lepem spominu, mu prinašajo cvetje na njegov prerani grob, prižigajo svečke na grobu in na kraju nesreče. Prav tako se zahvaljujem PD Martuljek, Jesenice in Koroška Bela za odkritje spominske plošče ponesrečenim. Prav lepa hvala za podarjene slike zadnjih posnetkov in spominske plošče.

Zalujoča: mama Štefka Noč in sestra Helena

ZAHVALA

Sindikalnemu odboru in kolektivu transportne službe se iskreno zahvaljujem za denarno pomoč v času mojega bolovanja.

Anton Kogovšek DE transport

ZAHVALA

Žene DE Martinarne se najlepše zahvaljujem sindikalnemu odboru DE martinarne za izkazano pozornost ob našem prazniku — dnevu žena.

ZENE MARTINARNE

PREKLIC

Preključem veljavnost izgubljene začasne izkaznice za vstop v železarno Jesenice, ki je bila izdana na ime: Josip Mijatović, delavec SGP Gradis, roj. 15. 1. 1945, števil. osebne izkaznice 5514.

Pri opravljanju službene dolžnosti se je ponesrečil in za posledicami nesreče umrl naš sodelavec

JANEZ KOKALJ

delovodja livne jame v jeklarni

Pokojnega sodelavca, ki je delal v našem podjetju 16 let, bomo ohranili v lepem in trajnem spominu. Svojem naše iskreno sožalje.

Delavski svet Železarne, uprava podjetja, tovarniška konferenca ZKS in IO sindikalne organizacije Železarne

Smučarji v Harmagoru

Dopoldne, v soboto 15. t. m. so štirje jeseniški smučarji: Gašperšič, Mirko Klinar, Marolt in Pesjak, pod vodstvom Franca Pesjaka odšli v Harmagor (Avstrija), kjer je bil za naslednji dan napovedan veleslalom. Zaradi slabega vremena sta v soboto napovedan trening in ogled proge

62. čik.

Navp.: 1. glasbeni interval, 2. gostinski prostor, 3. Kajnov brat, 4. osebni zaimek, 5. moško ime, 6. naprežanje, 7. dvojica, 8. Hačaturjan, 9. avtomobilska oznaka Sarajeva, 10. kemična vrsta alkohola, 11. znameniti most v Benetkah, 17. velik ptič, 18. ne poln, 20. koralni otok, 23. osvobodilna fronta, 26. vrsta žita, 27. kovaško opravilo, 29. star rokopis, 31. skupina ptič, 33. bolnik, oskrbovanec, 34. etui, 36. merska enota za tlak, 37. naravna katastrofa, 39. del knjige, 42. televizija, 44. scene, 45. Zola, 46. nekdanji ubežni vojak, 48. sveti bik, 51. arabski knez, 54. znamka dela kuhinjske opreme, 55. gol, 58. kazalni zaimek, 60. soglasnik in samoglasnik.

odpadla. Konkurenca je bila zelo močna, saj se je zbrala vsa koroška in štajerska smučarska elita, poleg tega pa še nekaj tekmovalcev iz Italije. Med prijavljenimi so bila znana imena kot so: Stefan Sodati, Erik Schinegger, Peter Gruber, Danilo Samonig, Georg Zirknitzer.

Zaradi slabega vremena pa vsi prijavljeni niso startali. Izmed naših smučarjev je prispel na cilj samo Pesjak, ki se je uvrstil na odlično četrto mesto, medtem ko so ostali trije padli in odstopili. Številne padce je povzročila megla, ki je bila ponekod tako gosta, da se ni videlo od enih do drugih vrat.

Tehnični podatki:

Proga je bila postavljena na Gartnerkofu, to je 12 km od Harmagora. Dolžina proge 1490 metrov, višinska razlika 400 metrov, imela pa je 43 vratic. Pripravljenih je bilo 117 tekmovalcev, od tega jih je startalo 100, skozi cilj pa jih je prispelo 82.

REZULTATI: 1. Franz Resmann (A) 1.55.1, 2. Klaus Krieger (A) 1.56.3, 3. Otto Madlencnik (A) 1.57.4, 4. Boris Pesjak (Jug.) 1.59.1.

Poet tehnike in športa

Ob 10 letnici smrti očeta
smuških letalnic

Mladenič do poznih let

Zdrav kot dren, hkrati pa dober kakor otrok, skromen, nesebičen in vsak čas pripravljen na žrtvovanje, zraven pa dosleden in nepopustljiv — tak je bil pokojni inž. Bloudek, oče letalnic pod Poncami. Vztrajal je desetletja kakor visok obelisk vzdolž samotnih in težavnih poti, kakršne so si mukoma utirali prvi slovenski športniki — da bi s časom stopili v vrsto s tolikimi naprednejšimi tekmeči po svetu. To veliko poslanstvo je inž. Bloudek izpolnil, kakor ga popolneje ne bi mogel nihče drug. Njegovе zasluge za slovenski in jugoslovanski šport so neprecenljive.

V njegovem življenju se prepletajo tri vodilne dejavnosti: letalsko konstrukterstvo, športno izživiljanje in konstruiranje ter splošno tehniško izumiteljstvo. Kot vsi njegovi izumi, tako kažejo sploh vsa njegova tehniška dela globoko prefinjenost, občutek za tehniško smotrnost in skrivnosti naravnih zakonitosti.

Zaveden sin slovanskega naroda

Rojen Čeh, presajen z vsemi vrlinami med Slovence je inž. Bloudek tudi v drugi svetovni vojni ostal zvest ideji odporiških sil proti okupatorju. To mu je — zlasti po zgledu, ki ga je dajal okrog sebe zbrani športni mladini — naprtilo preneka tero težko uro. Pod nacističnim režimom je komaj ušel smrti po krivdi belogardistov — moral pa je na prisilno delo. Marsikateremu mladcu je pred tem pokazal pot — v vrste narodnoosvobodilnega gibanja. Bloudekove ideje o zdravem tekmovalnem športu so bile pričujoče tudi v času naše najtežje borbe za narodni obstoj.

Dve partizanske tekme na smučeh v srcu okupirane Evrope

Sredi januarja 1945 je štab 31. divizije skupaj z 9. korpusom organiziral smučarsko tekmovanje v Cerknem, ki je trajalo dva dni. V soboto, 20. januarja 1945 je bil patrolni tek s streljanjem, v nedeljo, 21. januarja 1945 pa veleslalom in tekmovalni skoki. Organizacija tekmovanja ni bila enostavna — saj je bil okupator še povsod prisoten. Marljivosti in elanu borcev — športnikov je pripisati trud in zasluge, da je tekmovanje steklo. Pripraviti je bilo potrebno prav vse, zgraditi skakalnico, izbrati progo za veleslalom in teke.

In kot nalašč — v dve uri oddaljeni Trebuši in Kobilici so borci bili hude boje z Nemci, ki so se po vsej sili hoteli prebiti do Cerknega — mesta prvih partizanskih smuških tekem. Teh tekem so se udeležili borci vseh brigad vključeni v 31. divizijo in štabne enote 9. korpusa. V tekaški patrolji Prešernove brigade so tekmovali in zmagali: Roman Stana, kot vodja patrolje, Ivan Šubic, Karel Šebek in Ivan Jereb. V veleslalomu je zmagal tekmovallec Štefe. Zmagovalec v skokih je bil predvojni mnogo obojetajoči Rudi Finžgar. S to zdravo in smelo prireditvijo v srcu okupirane Evrope se je štab 31. divizije oddolžil idejam inž. Bloudka, obenem pa že ta rat nakazal smernice za razvoj tekmovalnega športa v novi Jugoslaviji.

Idrija — zibelka velikega poeta

Stanko Bloudek se je rodil v Idriji 11. februarja 1890. Oče, Čeh po rodu je bil tam rudarski inženir, mati pa Slovenka iz družine Lapajne. Že v zgodnji Stankovi mladosti je bil oče premeščen v Most (ponemčeni Brüx) na Češkem. In ne brez razloga — zaradi narodne zavednosti. Po očetovi smrti je Stanko zaključil gimnazijo v Ljubljani. Po maturi se je vpisal na strojni oddelek tehniške visoke šole v Pragi — kjer se je tudi sam preživljal. Nepopustljiva notranja sila ga je vodila v letalstvo.

Konstruktor Škodovih zavodov

Prvo jadralno letalo je skonstruiral v Škodovih zavodih v Plznu leta 1910. To letalo, pri katerem je Bloudek pokazal sodobne težnje z ozkim in dolгим krilom, je prve polete prestalo dobro. Poleg jadralnih letal je konstruiral in gradil tudi motorna letala. Tista leta še ni bilo prave vede o aerodinamiki, z ozirom na to je bilo konstruiranje samo stvar razuma, občutka ter bolj ali manj tveganih izkušenj. Od jeseni leta 1911 do jeseni leta 1913 je bil Bloudek konstruktor pri letalski tovarni Etrich v Trutnovu. Do prve svetovne vojne je bil zaposlen pri Deutsche Flugzeugwerke v Leipzigu, leta 1916 je prišel k podjetju Ungarische Flugzeugwerke A. G. v Budimpešti, kjer je ostal do konca vojne.

Po končani prvi svetovni vojni ponovno v Ljubljani

Čeprav takoj po prvi svetovni vojni ni kazalo najbolje za gradnjo letal, Bloudek

ni ostal brez dela. Zaposlil se je kot delovodja, konstruktor in novator. Leta 1923 je postal v Šiški pri Ljubljani lastnik podjetja »Bloudek and Company« z lastno delavnico. Izdeloval je patentirane zaskočne ključavnice tipa Rekord za potrebe jugoslovanskih železnic. Poleg tega se je uveljavil pri konstruiranju transportnih naprav za sodobno izkoriščanje gozdov.

Po vrhunski konstrukciji športno motorno letalo

»Lojze« — enakovredno inozemskim

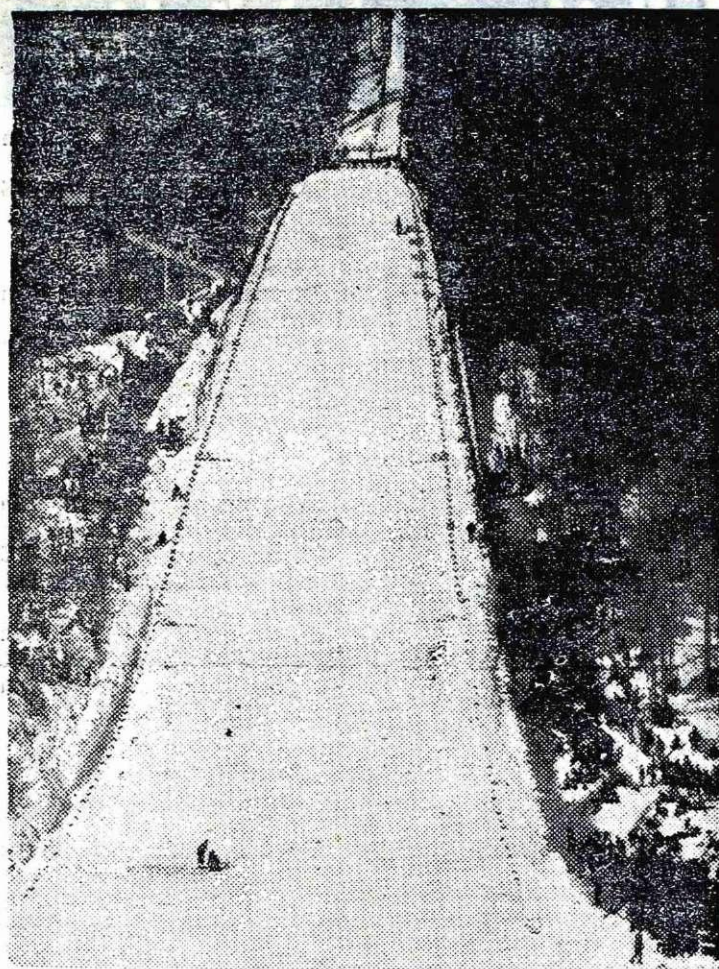
V ljubljanskem aero-klubu se je Bloudek leta 1925 ponudila priložnost konstruiranja sodobnega motornega letala. Zaradi vrhunske konstrukcije se je letalo »Lojze« uspešno merilo z inozemskimi izdelki enake moči. Z motorjem 80 KM in dvočlansko posadko je dosegalo hitrost 200 km na uro. Značilno je, da so se tudi pozneje in tja do druge svetovne vojne na mednarodnih tekmovanjih pojavljala letala, pri katerih so bila mnoga tehniška vprašanja rešena podobno kot pri letalu »Lojze«.

Ponudba mesta »Šefa razvojnega oddelka«, pri firmi Messerschmidt- Werke AG.

Zanimiva je predvsem ponudba nemške letalske firme »Messerschmidt« inž. Bloudku, ki datira iz leta 1933. Inž. Bloudek je kljub vgodnim pogojem in visokemu mestu, ki bi ga zavzel v razvojnih laboratorijih omenjene firme — ponudbo odklonil. Odgovor na vprašanje, zakaj je ponudbo odklonil je v tem, da je bil dokončno zavzet z idejo realizacije skakalnice pod Poncami, in kot napreden narodnjak in Sloven, kljub kvalifikacijam ni hotel hlapčevati nemškemu vojnemu stroju. Raje je ostal v svoji drugi domovini in ustvaril nepozabna dela.

Kljub uspehom in zaslužku je živel nadvse skromno

Osebnost je pokojni živel nadvse skromno, kajti za eksperimente, modele in aparate za preizkus novosti je potrošil ves denar. Poleg tega je inž. Bloudek trošil iz svojih virov kot požrtvovalen mecen sredstva za nove športne naprave. Velik del življenja je posvetil prav športu, bil je večletni državni prvak v umetnem drsanju. Sodeloval je tudi pri ustanovitvi prvih nogometnih klubov na Slovenskem. Zalagal je pretežen del investicij pri gradnji Centralnega kopališča v Ljubljani, prav tako je investiral gradnjo drsališča na prostem pod današnjim Mu-

Večni spomenik poetu tehnike in športa inž. Stanku Bloudku

zejem revolucije (hala Tivoli stoji tam!).

Načrtno delo — študij smuških letalnic

Izvedbo te zamisli je izpeljal pri klubu »Ilirija« v Planici, kjer je iz manjših skakalnic vzklikala velikanka, na kateri je bil leta 1934 dosežen rekordni skok znamke 92 metrov. Do leta 1941 so sledili še nadaljnji rekordi do 124 m daljave. Bloudekova misel je prodrla v svet, saj je vedno zagovarjal trditev, da mora skakalec podobno kot pri letalskem krilu — izrabljati upor zraka odnosno vzgon. Skakalnica — pravzaprav letalnica — je bila projektirana tako, da je skakalec kakor na krilih »plaval« navzdol in doskočil skoraj tangencialno brez nevarnih padcev. Nalet z mostu je bil konstruiran po sodobnih izkušnjah aerodinamike.

Visoko športno priznanje — član mednarodnega olimpijskega komiteja

V času največjih intrig nekaterih nordijskih narodov, ker je ta novost prišla iz Jugoslavije — je inž. Bloudek dosegel mednarodno priznanje, ko je bil leta 1937 izbran za člana mednarodnega olimpijskega komiteja. S tem je bilo priznано tudi njegovo remek-delo, skakalnica-velikanka in uvedba nove discipline »smuških poletov«. Planica tako postane pojem v svetu po varnosti in eleganci ter drži vrsto let svetovni daljinski rekord.

Po končani drugi vojni predstojnik projektivnega biroja v Ljubljani

Razen za Planico je projektiral še vrsto skakalnic v manjših krajih Slovenije, nekaj tudi v avstrijski Koroški. V tem biroju je pod njegovim mojstrskim vodstvom nastalo mnogo projektov — plavalni bazeni, skakalni stolpi, atletska igrišča, hipodromi ipd. Izdelal je tudi osnutke za zimsko športni center v Planici, Kranjski gori in na Kravcu. Konstruiral je tudi prve žičnice na Vitrancu, v Planici in na Kravcu.

Sredi dela se je izteklo življenje

Inženirja Bloudka je sredi dela — ne da bi bil bolan — zadela srčna kap, dne 26. novembra 1959. Njegova življenjska energija je bila ogromna — prevelika za enega samega človeka. S svojim delom si je inž. Bloudek — poet tehnike in športa — postavil imenitnejši in trajnejši spomenik, kakršnega bi mu ne mogli postaviti. Zanj res veljajo pesniške besede, izrečene ob grobu:

»... človeka zemlja vzame
človeštvo pa živi
in vedno to ostane
kar v prid mu on stori.«
Konstrukterstvu je posvetil vse življenje, ga obogatil z dragocenimi sadovi ter ostal zvest poklicu do zadnjega dne. Bogato je poravnal tudi dolg, ki ga je vsak inteligent dolžan svojemu ljudstvu, ostal je zvest Slovenec in Jugoslovčan do zadnjega diha.

(po raznih virih
zbral Slavko Tarman)